

MIJN REACTIE OP MR. D.J.C. ABENS CONCLUSIE IN DE ZAAK-LOUWES, 29 augustus 2023.

MIJN – DOOR MR. ABEN BESTREDEN – DESKUNDIGHEID

Mr. D.J.C. Aben bespreekt in zijn Conclusie in de zaak-Louwes twee argumenten uit mijn boek *De Deventer karaktermoord*. Volgens mijn argumentatie pleiten deze twee argumenten Louwes geheel vrij. Dat bestrijdt mr. Aben met tegenargumenten. Hij zet mij ook als ondeskundig aan de kant. Op dat laatste ga ik hier meteen in.

In mijn ene argument presenteer ik een geïnformeerde schatting van de rijtijd die Louwes nodig gehad zou hebben vanaf Utrecht (het Jaarbeurscomplex) naar Deventer, om aldaar de moord op mevrouw Wittenberg te plegen. Die rijtijd is uiterst relevant, zoals ik zal uitleggen, omdat – in mijn berekening – Louwes niet tijdig in Deventer kan zijn om zijn beruchte telefoontje naar mevrouw Wittenberg van 20.36 uur *via het basisstation 14501* te laten verlopen, zoals hij dat zelf had gedaan. In die berekening gebruik ik allerlei nieuwe gegevens. Het argument betreft een zorgvuldige en systematische afweging van de bewijswaarde van empirische informatie. In de loop van het betoog gebruik ik waarschijnlijksoverwegingen.

Ik heb, na studies geschiedenis, sociologie en filosofie, in Oxford een dissertatie over waarschijnlijkheid geschreven. Als hoogleraar wetenschapsfilosofie aan de Radboud Universiteit in Nijmegen en aan de Universiteit Brabant in Tilburg heb ik mij jarenlang beziggehouden met de problematiek van rationaliteit en argumentatiestructuren, zowel wetenschappelijke als alledaagse. Met mijn empirische wetenschappelijke opleiding, mijn dissertatie over waarschijnlijkheid en mijn jarenlange professoraat met aandacht voor rationaliteit en argumentatiestructuren, meen ik dan ook bij uitstek gekwalificeerd te zijn voor de *empirische* argumentatie in dit *Rijtijd Argument* waarvoor verder geen specialistische kennis nodig is.

Mijn tweede argument betreft een analyse van de vooronderstellingen van de argumentatie van twee DNA-deskundigen. In hun argumentatie blijken ze uit te gaan van een *onjuist onschuld-scenario*. Ze concluderen terecht dat *hun* onschuld-scenario onwaarschijnlijker is dan het schuld-scenario. Echter, wanneer *het onschuld-scenario van de verdediging* wordt gebruikt, blijkt hun argumentatie juist te leiden tot de omgekeerde conclusie. Mijn argumentatie vereist dus niet kennis van de DNA-wetenschap. Ik analyseer slechts hun *vooronderstelling* en pas vervolgens hun eigen *likelihood argumentatie* toe op de gecorrigeerde situatie. Ook hier gaat het dus weer om zaken ten aanzien waarvan mijn deskundigheid gewaarborgd is: mijn empirische opleiding, mijn Oxford waarschijnlijkheidsdissertatie (likelihood is een variant van waarschijnlijkheid) en mijn ervaring als hoogleraar wetenschapsfilosofie.

Ik concludeer dat Abens beoordeling van mij als zijnde niet-deskundig incorrect is. Ten aanzien van de twee besproken argumenten ben ik juist bij uitstek deskundig.

SUMMARY

Mr. Aben richt zich in zijn Conclusie in de zaak-Louwes tegen twee ontlastende argumenten uit mijn boek *De Deventer karaktermoord*. Hij geeft tegenargumenten die moeten aantonen dat het desondanks heel goed mogelijk is, of zelfs waarschijnlijk, is dat Louwes de moordenaar van mevrouw Wittenberg is.

In het eerste argument – het *RIJTIJD Argument* – geef ik aan dat Louwes op de dag van de moord, rijdend vanaf Utrecht, na het tekenen van de lijst van de nascholingscursus, niet op tijd (20.36 uur) binnen het bereik van het basisstation 14501 kan zijn. Dat pleit Louwes geheel vrij. Het ligt namelijk vast dat Louwes om 20.36 uur via dat basisstation mevrouw Wittenberg heeft gebeld. Maar wanneer Louwes-de-moordenaar (de Louwes volgens het schuldscenario) niet om 20.36 uur via de 14501 gebeld kan hebben, kan Louwes-de-moordenaar dus niet gedaan hebben wat de echte Louwes wel deed. Louwes-de-moordenaar is dus niet de echte Louwes.

Aben neemt mijn totale rijtijd tot de Zwolseweg, Deventer over. Dit is waar mevrouw Wittenberg woont, en het is voor Louwes-de-moordenaar de eerste gelegenheid om via de 14501 naar mevrouw Wittenberg te bellen. Die totale rijtijd, 92 minuten, bevat ook de extra rijtijd vanwege de donderdagavond-koopavond drukte in Utrecht en Deventer en vanwege de destijds immer aanwezige file voor Deventer langs de A1. Waar Aben afwijkt van mijn berekening, is waar hij twee keer tijdrovende bezigheden van Louwes negeert: hij negeert de tijd die Louwes nodig heeft om zijn spullen bij zijn cliënt Ike af te geven – 2 minuten – en hij negeert de tijd die Louwes in het Jaarbeurscomplex doorbrengt – 16 minuten –. Daardoor kan hij Louwes-de-moordenaar om 19.00 uur uit Utrecht laten vertrekken, zodat die juist vóór 20.36 uur binnen het bereik van de 14501 komt (namelijk om 20.32 uur). Wanneer we die 18 minuten meerekenen, – en het is en blijft door Louwes bestede tijd –, dan komt Louwes-de-moordenaar pas om 20.50 uur aan. Bij deze gecorrigeerde berekening kan Louwes-de-moordenaar dus niet doen wat de echte Louwes wel deed, namelijk om 20.36 uur mevrouw Wittenberg bellen, terwijl zijn mobiel het basisstation 14501 aanklikte. De echte Louwes is dus niet Louwes-de-moordenaar uit het schuldscenario.

Na zijn berekening komt Aben met een grote verrassing. Hij blijkt er inmiddels van overtuigd dat Louwes inderdaad in de file heeft gestaan, zoals Louwes altijd heeft gezegd. Dat is een spectaculaire ommezwaai omdat de vermeende leugen van Louwes over die file vanaf het allereerste begin het massieve argument voor zijn schuld was: ‘Louwes zei dat hij in Harderwijk in de file stond, terwijl hij in Deventer rondliep, en wel vlak voor de moord, en welk ander oogmerk kon hij met die leugenachtigheid hebben dan om zijn moord verbloemen?’

Maar ofschoon met de nieuwe overtuiging dit centrale argument voor Louwes' moordenaarschap vervalt, blijft Louwes voor Aben de moordenaar. Aben komt met een tweede verassing: een geheel nieuwe sluipteg voor Louwes om zich na zijn oponthoud in de file, naar Deventer te spoeden. Aben argumenteert dat Louwes ook na zijn oponthoud in de file, nog steeds niet te laat in Deventer verschijnt. Hij heeft een tweede verrassing: op deze sluipteg is Louwes-de-moordenaar om 20.36 uur binnen het bereik van de 14501. De gekozen sluipteg

is op zichzelf al onwaarschijnlijk: Louwes is zeer conservatief in de routes die hij rijdt, en Abens onverwachte weg voert hem door het hartje van Deventer tijdens een koopavond, niet de eerste keuze voor een moordenaar in spe, zou je zeggen. De eenvoudigste reden waarom het nieuwe argument van Aben faalt, zit opnieuw in zijn tijdberekening. Aben negeert nog steeds de 18 minuten uit het eerste stuk van de reis. Wanneer we die 18 minuten aan Abens berekening toevoegen, is Louwes-de-moordenaar ook op zijn sluipweg te laat binnen het bereik van de 14501 om mevrouw Wittenberg om 20.36 uur te bellen via die 1450. Ook nu kan Louwes-de-moordenaar niet doen wat de echte Louwes wel deed. En ook hier kan de echte Louwes dus niet Louwes-de-moordenaar van het schuldscenario zijn.

Mijn *tweede argument* dat Aben bestrijdt, analyseert de locaties waar het Louwes DNA op de blouse van mevrouw Wittenberg is gedetecteerd. Abens DNA-deskundigen Kloosterman en Whitaker beklemtonen dat het Louwes-DNA op delict-gerelateerde plaatsen gevonden is zoals het schuldscenario voorspelt, terwijl de verwachting van het onschuldscenario – een ruime spreiding van Louwes DNA op de voorkant van de blouse – niet uitkomt. Die uitkomst maakt het schuldscenario waarschijnlijker ten koste van het onschuldscenario

Deze analyse is gebaseerd op een verkeerde vooronderstelling, en wel ten aanzien van het onschuldscenario: terwijl in Kloostermans en Whitakers onschuldscenario Louwes vóór mevrouw Wittenberg staat, en vandaaruit haar met zijn DNA (spreekvocht) bezoedelt, staat Louwes in het onschuldscenario van de verdediging – op basis van informatie uit het dossier – schuin achter mevrouw Wittenberg mee te lezen en mee te praten over een brief die ze hem toonde.

Kloosterman en Whitaker hebben geheel gelijk dat de gedetecteerde Louwes-DNA locaties hun onschuldscenario weerleggen. Op de voorkant van de blouse zitten de monsters met Louwes-DNA juist niet ruim verspreid. Ze zitten eerder sterk geconcentreerd bovenop of nabij de linkerschouder van mevrouw Wittenberg. Echter, deze specifieke concentratie is precies wat we vanuit het onschuldscenario van de verdediging mogen verwachten. De argumentatie van Kloosterman en Whitaker toont dus in feite aan dat de gedetecteerde Louwes-DNA locaties het onschuldscenario van de verdediging steunen.

Kloosterman en Whitaker stellen zonder veel argumentatie dat de gevonden Louwes-DNA locaties sterk overeenkomen met de verwachtingen van het schuldscenario: de Louwes-DNA locaties liggen in delictgerelateerde gebieden. Deze gebieden worden vaag aangeduid als het gebied met de meststeken rond het hart, het gebied waar gewurgd was (het nek- en halsgebied) en het gebied met de gebroken borstbeenderen. Door deze semantische vaagheid wordt alles zo'n beetje een delictgerelateerde locatie en steunt alles het schuldscenario. Dit succes is echter nietszeggend. We zullen eerst iets meer precisie aan het schuldscenario moeten geven. Daartoe heb ik op een foto van de blouse de delictgerelateerde gebieden met grote rechthoeken op de blouse aangegeven.

Na specificering moeten we opnieuw naar de locaties van DNA-monsters kijken. We zien dan dat er binnen het messteek-gebied twee DNA-monsters liggen. Het zijn evenwel DNA-monsters met DNA van mevrouw Wittenberg.

In het wurggebied zien we weliswaar drie Louwes-DNA-monsters, maar die vallen af omdat ze aan de achterkant, aan de nek-kant, liggen. Daar heeft volgens het sectierapport geen wurggeweld plaatsgevonden.

Binnen het ribbreukgebied liggen twee Louwes-DNA monsters, en wel op de uiterste rand. Dat zijn dan ook de enige twee Louwes-DNA monsters die binnen de delictgerelateerde gebieden liggen. Er zijn echter *negen* Louwes-DNA monsters die *buiten* al die delictgerelateerde gebieden vallen.

Er is dus geen steun voor Kloostermans en Whitakers claim dat de gedetecteerde Louwes-DNA monsters in opvallende mate binnen de delictgerelateerde gebieden vallen. Of duidelijker, omdat veruit de meeste Louwes-DNA monsters *buiten* de delictgerelateerde gebieden vallen, is het DNA-bewijsmateriaal strijdig met het schuldscenario.

Vanuit het onschuldscenario van de verdediging zijn de gedetecteerde Louwes-DNA locaties goed te verklaren. Louwes stond schuin achter mevrouw Wittenberg, en hij is een vochtige spreker. We mogen dus Louwes-DNA vooral op een van mevrouw Wittenbergs schouders verwachten, met eventueel nog iets Louwes-DNA op de achterkant van de nek. Hiermee overeenstemmend vinden we dat negen van de in totaal dertien monsters met Louwes-DNA óf op het linkerschouder-gebied (6) óf op de nek (3) liggen.

Daarnaast zijn er nog drie locaties die binnen het onschuldscenario via secondary transfer goed zijn te begrijpen. Bij secundaire transfer wordt DNA van Louwes via het schudden van een hand van mevrouw Wittenberg op haar hand overgebracht. Vervolgens strijkt mevrouw Westenberg met die “besmette” hand haar kraag glad. En aldus draagt haar hand als tweede schakel Louwes’ DNA op de kraag over. Let wel, secundaire transfer is geen speculatie, het is een in de wetenschappelijke literatuur goed gedocumenteerd verschijnsel.

Aldus vallen twaalf van de dertien Louwes-DNA locaties binnen het gebied waar we binnen het onschuldscenario via spreekvocht (direct) of via handvocht (secundaire transfer) DNA van Louwes mogen verwachten.

Er resteert één monster, #6, helemaal onderaan de blouse, dat daar waarschijnlijk via contaminatie vanwege het, in vochtige toestand, opvouwen van de blouse is terecht gekomen. Ook contaminatie is geen tovertruc. De wetenschap bericht erover en we weten, getuige sommige foto’s, dat er op de blouse in de loop van de tijd vlekken zijn bijgekomen die er eerder nog niet zaten. De ene, bijvoorbeeld vochtige vlek heeft een schoon gebied gecontamineerd.

Aben beroept zich op de recente rapporten van de genoemde DNA-deskundigen Kloosterman en Whitaker. Beiden concluderen dat het bewijsmateriaal beter bij het schuldscenario past dan bij het onschuldscenario. Mr. Aben volgt deze twee deskundigen. Hun argumentatie faalt echter fundamenteel omdat ze – zoals we zagen – met de verkeerde vooronderstelling, met het verkeerde onschuldscenario, werken.

Kortom, ik concludeer dat Abens DNA-deskundigen met het verkeerde onschuldscenario hebben gewerkt. Hun DNA-deskundigheid staat hiermee niet ter discussie. Indien we hun onschuldscenario vervangen door dat van de verdediging, leidt hun argumentatie tot het tegendeel van wat ze in hun rapporten concludeerden: het DNA-materiaal maakt het onschuldscenario van de verdediging veel waarschijnlijker ten koste van het schuldscenario.

Ik concludeer verder dat de beide tegenargumenten van mr. Aben falen, en dat het aanwezige bewijsmateriaal op twee manieren aantoont dat Louwes (hoogstwaarschijnlijk) onschuldig is. Ik vul ter informatie aan dat mijn boek nog andere argumenten bevat die zijn onschuld aantonen. Het is daarom correcter om te concluderen dat het aanwezige bewijsmateriaal op minimaal twee manieren aantoont dat Louwes (hoogstwaarschijnlijk) onschuldig is.

MIJN REACTIE OP MR. D.J.C. ABENS CONCLUSIE IN DE ZAAK-LOUWES, 29 augustus 2023.

INLEIDING

In zijn Conclusie in de zaak-Louwes van 29 augustus 2023 reageert AG mr. D.J.C. Aben op het herzieningsverzoek van Louwes/Knoops. In deze conclusie brengt hij opheldering over vele punten. Hij bespreekt ook twee sterk ontlastende argumenten uit mijn boek *De Deventer karaktermoord*. Hij geeft tegenargumenten die moeten aantonen dat mijn argumenten niet ontlastend zijn. Volgens hem – en ik leg dat later allemaal uit – is (1) het zeer goed mogelijk dat Louwes op tijd binnen het domein van het basisstation 14501 was om mevrouw Wittenberg om 20.36 uur via de 14501 te bellen, en (2) maken de DNA-locaties met Louwes-DNA juist het schuldscenario waarschijnlijk, en niet het onschuldscenario. Kortom, mr Aben argumenteert dat mijn argumenten falen en daarom geen redenen zijn om aan de schuld van Louwes te twijfelen.

HET EERSTE ARGUMENT – HET RIJTIJD ARGUMENT

Samenvatting van het Rijtijd Argument

In het eerste argument geef ik aan dat Louwes op de dag van de moord, rijdend vanaf Utrecht, na het tekenen van de lijst van de nascholingscursus, niet op tijd (20.36 uur) binnen het bereik van het basisstation 14501 kan zijn. Dat pleit Louwes geheel vrij. Het ligt namelijk vast dat Louwes om 20.36 uur via dat basisstation mevrouw Wittenberg heeft gebeld. Maar wanneer Louwes-de-moordenaar (de Louwes volgens het schuld-scenario) niet om 20.36 uur via de 14501 naar mevrouw Wittenberg gebeld kan hebben, kan Louwes-de-moordenaar dus niet gedaan hebben wat de echte Louwes wel heeft gedaan. Louwes-de-moordenaar is dus niet de echte Louwes.

De beargumenteerde berekening van de rijtijd, zowel die van mr Aben als die van mij

Mr. Aben neemt Louwes' vertrek uit Lelystad bij zijn cliënt Boermeester in Lelystad als uitgangspunt van zijn berekening. Boermeester is namelijk 'stellig over het tijdstip waarop de verzoeker [Louwes] vertrok: 17.15 uur.' Boermeester '*weet [het tijdstip van vertrek'] nog zo goed, omdat [hij] diezelfde middag te 17.15 uur een afspraak had en dus al te laat was voor die afspraak*'.¹ Aben neemt daarom 17.15 uur als tijdstip 'waarop [Louwes] vertrok'.² Ik ben het geheel met hem eens.

		Aankomst	Vertrek
Boermeester	Adres Rozengaard, 8212 DN Lelystad PV 29 november 2009		TD: 17.15 uur ABEN: 17.15 uur

¹ Boermeester, PV 25 november 1999, zoals geciteerd door mr Aben.

² Aben, Conclusie, overweging 107.

Louwes reed vanaf Boermeester, Amersfoort, naar de heer B.W. Ike, woonachtig in Amersfoort, Leusderweg 232, om bij Ike daar iets af te geven. Louwes was aan de late kant, zo vertelde hij Ike. Ike bevestigt de haast. Louwes maakte anders altijd een praatje. Dat zat er nu niet in.³

Aben meent dat de reistijd van Boermeester naar Ike ongeveer 40 minuten is. Op dit moment vind ik bij Google Maps 43 minuten. Aben realiseert zich dat deze rijtijd, gezien de donderdagavonddrukke, 'kort vóór 18.00 uur', niet realistisch is. Hij schat de totale reistijd in op 50 minuten.⁴ Dit correspondeert met wat Scholtz, een collega van Louwes, aan de politie vertelde. Toen hij naar Utrecht reed, stonden er files vóór Amersfoort.

Om zo veel mogelijk discrepanties tussen onze schattingen te vermijden sluit ik me aan bij de 50 minuten rijtijd van Aben. Louwes komt dus om $17.15 + 50 \text{ minuten} = 18.05$ bij Ike aan.

Louwes moest na aankomst in Amersfoort nog wel zijn auto parkeren, zo dicht mogelijk bij Ikes huis, naar zijn deur lopen, aanbellen, wachten tot opengedaan werd, kort uitleggen dat hij niet kon blijven praten, terug naar de auto lopen, instappen, en dan weggrijden. Al deze activiteiten kosten tijd. Ik schat dat deze activiteiten minimaal 2 minuten kosten. Louwes vertrekt bij Ike dus om $18.05 + 2 = 18.07$ uur.

Aben *negeert* deze (minimaal) twee minuten activiteiten. Ik zal deze twee minuten in de gaten houden.

		Aankomst	Vertrek
Ike	Leusderweg 232, Amersfoort	<i>TD: 17.15 + 50 min = 18.05 uur</i> <i>ABEN: 17.15 + 50 min = 18.05 uur</i>	<i>TD: 18.05 + 2 min = 18.07 uur</i> <i>ABEN: 18.05</i> <i>Aben negeert deze twee minuten</i>

De tocht gaat nu verder van Ike, Amersfoort naar de locatie waar Louwes zijn auto bij het Jaarbeurscomplex parkeerde. Uit opmerking van Louwes heeft Hans Meijer kunnen afleiden dat Louwes in de Groenendaalstraat, Utrecht, een zijstraat van de Croeselaan, geparkeerd heeft.⁵ Ik gebruik een plaatje van Hans Meijer ter verduidelijking.

³ Ike, PV 22 november 1999: 'Hij weet nog dat Louwes haast had. Hij had aangebeld en nadat Ike de deur had geopend had Louwes hem een linnentas van de VVAA gegeven met zijn papieren en was daarna direct weggegaan.'

⁴ Aben, Conclusie, overweging 108.

⁵ 'Tegenover deze zijstraat (dus aan de overkant van de Croesestraat) is een parketwinkel en (als ik me goed herinner) een tankstation of een garage.'

Aben vindt bij de planners een tijd van 23 tot 24 minuten voor de tocht van Ike, Amersfoort, naar Louwes' parkeerplaats aan de Groenendaalstraat. Dat is evenwel zonder file en verkeersvertraging door de donderdagkoopavond in Utrecht. Hij schat de feitelijke rijtijd op 35 à 40 minuten. Dat komt neer op een file-vertraging van 11 tot 16 minuten op het traject Amersfoort tot de Groenendaalstraat, Utrecht.

Dat correspondeert ruwweg met mijn berekening. Destijds gaf Google Maps 28 minuten aan. Voor de file en verkeersdrukke berekende ik heel krap tien minuten. Ik citeer enkele passages uit *De Deventer karaktermoord* om een beeld te geven van de donderdagavond drukke in en rond Utrecht.

In en om Utrecht was het 'erg druk op de weg geweest, zowel in de stad als op de autosnelweg', zo vertelt Louwes op 23 november 1999. Het was een donderdagavond, en op donderdag zijn de avonden met de meeste files.⁶ Hans Meijer heeft deprimerende snelheden op de wegen in en rond Utrecht in de avondspits gevonden. De snelheid van autoverkeer op drukke koopavond op de Croeselaan was maximaal 15 km. Een website gaf zelfs aan 0,85 x fietssnelheid in Utrecht.

Tot het Europelein was het vanaf de Groenendaalstraat 2,7 km door de koopavonddrukke. Met een gemiddelde van 15 km/uur rijd je 250 meter per minuut. Over die 2,7 km doe je derhalve bijna elf minuten. Met 50 km/uur gemiddeld is dat iets meer dan drie minuten. De vertraging over het stukje over de Croeselaan alleen is dus al bijna acht minuten.

⁶ Zie *De Filethermometer. De filesituatie op het hoofdwegennet in Noord-Holland.*, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat, november 2001. Dit verslag vermeldt dat op donderdagavond de avondfiles het zwaarst zijn. Het onderzoek betrof de file-situatie in Noord-Holland. Er is geen reden waarom dit ook niet voor Utrecht en de files in het Oosten van het land zou gelden.

In november 1999 zijn uitgerekend door Rijkswaterstaat bij Lunetten 'een vernieuwende vorm van filebestrijding' uitgevoerd, de plusstrook.⁷ In september 1999 zul je zonder vertraging Lunetten niet hebben kunnen passeren.⁸ En Louwes is langs Lunetten gekomen.⁹

Abens schatting van elf tot zestien minuten vertraging is dus heel reëel. Ik probeer nog steeds discrepanties tussen Abens en mijn schatting te vermijden, en ik neem daarom zijn kortste tijd, dus de voor Louwes slechtste tijd, van 35 minuten over.

		Aankomst	Vertrek
Groenendaalstraat, Utrecht	Straat waar Louwes hoogstwaarschijnlijk zijn auto in Utrecht parkeerde	<i>TD: 18.07 + 35 min = 18.42 min ABEN: 18.05 + 35 min = 18.40 min (plus 2 genegeerde minuten)</i>	

Louwes moet nu naar de ingang van het Jaarbeurscomplex lopen. Hans Meijer heeft op een kaart uitgerekend dat het vanaf de parkeerplaats 767,75 meter lopen was naar de ingang. Bij een looptempo van 5 km/uur (dit is een pittig tempo) loop je per minuut 83,3 meter. In dat tempo bereik je de ingang in 9 min 15 sec. In deze tijd zijn de stoplichten die groen moeten zijn bij het oversteken, verwaarloosd. Ik ga uit van 10 minuten lopen tot de ingang.

Aben sluit zich hierbij aan. 'Derksen houdt hiervoor tien minuten aan en ik zie geen reden om daarvan af te wijken.'¹⁰ Dat betekent dat Louwes om 18.42 uur + 10 min = 18.52 uur bij de ingang aankomt. Aben formuleert dat in overweging 109:

Dat zou betekenen dat de verzoeker tussen 18.50 en 18.55 uur op de bestemde plaats kan zijn aangekomen.

Dat klopt. Zijn berekening komt, met verwaarlozing van 2 minuten, uit op 18.50 uur. Ik kom uit op een aankomst van 18.52 uur bij de ingang van het Jaarbeurscomplex.

		Aankomst¹¹	Vertrek
Louwes' ingang bij Jaarbeurscomplex ¹²		<i>TD: 18.42 + 10 min = 18.52 min ABEN: 18.40 + 10 min = 18.50 min (plus 2 verwaarloosde minuten)</i>	

De volgende vraag is: hoe lang duren de activiteiten van Louwes in het gebouw? Louwes vertelt dat het 'een heel stuk lopen' was. Daarna was er een 'trap naar boven'. Boven aangekomen lag de cursuszaal vlakbij. Dat lange lopen klinkt niet onaannemelijk. Iedereen die in het Jaarbeurscomplex een lezing heeft gevolgd,

⁷ Rijkswaterstaat, Jaarbericht 1999, p. 24.

⁸ MER (Milieu Effect Rapport) 1^e fase Ring Utrecht, 17 augustus 2010: 'De snelwegen rond Utrecht behoren tot de drukste wegen van Nederland. Het allerdrukste deel van de Ring Utrecht is de A12 tussen de knooppunten Oudenrijn en Lunetten'.

⁹ Louwes, PV 23 november 1999: 'Hij was in Utrecht zuidelijk gereden naar de A12, daarna richting Lunetten, daarna Rijnsweerd en via de A28 in de richting Amersfoort gereden. Vanaf Amersfoort (Hoevelaken) was hij richting Harderwijk gereden.'

¹⁰ Aben, Conclusie, overweging 109.

¹¹ Hans Meijer heeft een zeer gedetailleerde analyse van de rijtijden gemaakt van Boormeester tot de aankomst bij de Jaarbeurs. Louwes komt volgens hem om 18.82 uur bij de Jaarbeurs als voetganger aan. Ik sluit die berekening als bijlage bij.

¹² De lezing was in het bijgebouw van het Jaarbeursgebouw, zo vertelt collega Scholtz, PV 23 november 1999.

weet dat je doorgaans eindeloos bezig bent om je lezingzaal te bereiken. Deze wandeling mogen we dus waarschijnlijk op zo'n 3 minuten schatten.

Louwes is dan, volgens mijn berekening, om 18.55 uur in de ruimte voor de cursuszaal.

Aangekomen in de ruimte voor de cursuszaal heeft Louwes te midden van nog aanwezige cursisten getekend, koffie besteld en gedronken, een brochure gelezen en meegenomen (Louwes heeft nog steeds deze brochure, zo vertelde hij mij). Louwes weet zich niet te herinneren of hij naar het toilet is geweest. Maar gezien zijn vertrek van huis om 15.45 uur – de afspraak met Boermeester begon om 16.00 uur¹³ en liep uit tot 17.15 uur, zoals Boermeester aangaf – is om 19.00 uur, na enkele koppen koffie en met een terugreis van nog een anderhalf uur voor de boeg, een snel toiletbezoek voor de hand liggend. Louwes heeft ook nog een blik geworpen in de cursuszaal.

Louwes zelf schat al deze activiteiten zo'n tien minuten hebben gekost. Dat lijkt me een reële inschatting. Er is nog een factor die zo'n tijdsduur reël maakt: Louwes had net zo'n kleine twee uur gereden, waarvan een gedeelte in heel druk verkeer. We mogen verwachten dat hij even uitgeblazen zal hebben.

De inschatting van Louwes is in lijn met andere inschattingen die hij mij heeft toegestuurd. Die zijn altijd aan de korte kant, dus aan de kant die slecht voor hem is. Zo meende Hans Meijer te kunnen berekenen dat Louwes zo'n tien minuten door het Jaarbeursgebouw moest lopen om bij zijn cursuszaal te komen. In plaats van deze voor hem zeer gunstige inschatting te beamen, heeft Louwes dit uitdrukkelijk tegengesproken. Ik ben daarom naar een schatting van drie minuten gegaan.

Ook in geval van Ike gaf Louwes het voor hem zelf meest ongunstige antwoord. Ik vroeg hem of hij dicht bij Ikes huis kon parkeren, of dat hij zijn auto op enige afstand moest parkeren. Hoe groter de afstand, des te langer de tijd die hij bij Ike heeft besteed. Louwes antwoordde, geheel tegen zijn eigen belang on, dat hij voor het huis van Ike kon parkeren.

Ik acht daarom, op basis van de genoemde activiteiten, ongeveer 10 minuten een reële inschatting van de tijd die Louwes boven voor het cursuslokaal heeft doorgebracht.

Louwes moet daarna nog drie minuten door het gebouw terug naar de ingang lopen. Hij is dan 3 min (van ingang naar cursuslokaal) + 10 min (bij lokaal) + 3 min (terug naar de ingang) = 16 minuten binnen geweest. Bij de ingang teruggekomen is het: 18.52 uur + 16 min = 19.08 uur.

	Aankomst	Vertrek
De tijd dat Louwes in het Jaarbeurscomplex verbleef		<i>TD: 18.52 uur + 16 min = 19.08 uur</i> ABEN GEEFT GEEN TIJD

¹³ Agenda van Louwes.

Aben geeft geen tijd van Louwes' vertrek uit het Jaarbeurs. Hij probeert wel op een andere manier te schatten hoe laat Louwes bij zijn cursuslocatie was. Daartoe citeert hij Louwes' 'dagboek': 'Ik had de indruk dat de meeste bezoekers zich reeds in de zaal bevonden.'

Aben schrijft dat 'zo'n omschrijving eerder associaties oproept met een toestand van vijf minuten vóór aanvang (dus om 18.55 uur) dan met dat van het aanvangsmoment van de cursus (om 19.00 uur)'. Die associatie hangt wel af van je ervaring met beroeps cursussen. Bij de beroeps cursussen met advocaten die ik zelf heb gegeven, begon de lezing altijd te laat. Op het laatste moment kwamen nog allerlei mensen binnen.

Overigens is het tijdstip 18.55 uur geheel compatibel met de tot zover berekende tijd: Louwes was om 18.55 uur [18.55 uur + 3 min] in de ruimte voor de cursuszaal.

Louwes moet nu terug naar de parkeerplaats lopen. In navolging van Hans Meijer, namen Aben en ik namen allebei 10 minuten voor die activiteit.

		Aankomst	Vertrek
Louwes is terug bij zijn auto aan de Groenendaalstraat			<i>TD: 19.08 + 10 min = 19.18 uur</i>

Aben geeft geen schatting voor de tijd dat Louwes binnen het gebouw is. Hij geeft wel een schatting van de tijd dat Louwes zijn parkeerplaats verlaat en op weg gaat naar Deventer. Dat is tussen 19.00 uur en 19.10 uur.

Laten we naar die vroegste tijd kijken, de tijd die voor Louwes het onvoordeligst is. Volgens Aben komt Louwes om 18.50 uur aan bij de ingang van het Jaarbeurscomplex. (Maar denk aan de twee verwaarloosde minuten.) Zoals gezegd, was het ook volgens Aben tien minuten lopen vanaf de parkeerplaats naar de ingang van het Jaarbeurscomplex. Wanneer Louwes, zoals Aben inschat, om 19.00 uur terug is van zijn bezoek aan het Jaarbeurscomplex, heeft hij dus, in Abens berekening, de deur van de ingang aangetikt en is meteen teruggelopen. Alleen zo kan hij om 19.00 uur vertrekken van zijn parkeerplaats.

In zijn berekening negeert Aben dus de gehele tijd dat Louwes binnen is geweest. Dat was zo'n zestien minuten. Daarnaast had hij al Louwes' activiteiten bij Ike's deur genegeerd, door mij geschat op twee minuten. *Aben negeert dus 18 minuten.*

Vanaf de Groenendaalstraat laat Aben Louwes naar de Zwolseweg 157 rijden, het adres van mevrouw Wittenberg. Dit is de Louwes uit het schuldscenario. Ik zal hem Louwes-de-moordenaar noemen. De hamvraag is of deze Louwes-de-moordenaar uit het schuldscenario de echte Louwes is.

In mijn *De Deventer karaktermoord* bereken ik dat Louwes-de-moordenaar over dat traject 92 minuten doet. Aben aanvaardt deze 92 minuten hypothetisch: '– als

ik uitga van de berekening van Derksen zelf – '.¹⁴ Hij berekent vervolgens hoe laat Louwes in de Zwolseweg kan zijn aangekomen, uitgaande van zijn vertrektijd (volgens Aben) vanaf de Groenendaalstraat. (Zoals gedemonstreerd, negeert deze begintijd zowel Louwes' activiteiten bij Ike als die in het Jaarbeurscomplex.) Vertrektijd 19.00 uur + 92 minuten = 20.32 uur. Abens conclusie: Louwes kan dus op tijd (namelijk om 20.36 uur) in de Zwolseweg in Deventer zijn aangekomen en daarmee op tijd binnen het bereik van basisstation 14501 zijn geweest. Inderdaad, 20.32 uur is eerder dan 20.36 uur.

Maar Abens berekening, met de aankomst van 20.32 uur, *negeert* zowel de tijd die de activiteiten van Louwes bij het afgeven van zijn spullen bij Ike kosten, alsook de tijd die Louwes binnen in het Jaarbeurscomplex is geweest. Dat wil zeggen, hij negeert 2 + 16 = 18 minuten.

Betrekken we die 18 minuten erbij, en rekenen we vanaf mijn vertrektijd [19.18 uur], dan is Louwes-de-moordenaar met 92 minuten rijtijd [aankomst 20.50 uur] veertien minuten te laat om op 20.36 uur mevrouw Wittenberg via basisstation 14501 te bellen. Omdat de echte Louwes wel mevrouw Wittenberg om 20.36 uur heeft gebeld via basisstation 14501, kan de echte Louwes dus niet Louwes-de-moordenaar zijn.

TNO-rapport

Het driemanschap van het TNO-rapport heeft in een recent rapport berekend dat Louwes vanaf de A28, in de bocht van Nunspeet een gerede kans had om mevrouw Wittenberg om 20.36 uur via het basisstation 14501 te bellen, en hij had die gerede kans ondanks het feit dat dat basisstation, gelegen in Deventer, 25 kilometer van de bocht van Nunspeet lag.¹⁵ Deze mogelijkheid van contact heeft te maken met de superrefractie die er toen over de Veluwe heerste.

Langs de A28 had Louwes weliswaar geen goede kans om via de 14501 te bellen. Die was volgens het TNO-rapport minder dan 5%. Het blijft echter een reële mogelijkheid dat hij via de 14501 zou bellen. We kunnen nu concluderen dat hij vanaf de A28 gebeld moet hebben, want hij kan het niet vanuit Deventer gedaan hebben, ook al was zijn kans 90% om 14501 aan te klikken, *indien* hij binnen het bereik van dat basisstation geweest zou zijn.

De RIJTIJD-berekening laat evenwel zien dat Louwes niet op tijd binnen het bereik van de 14501 was, om met een kans van 90% dat basisstation aan te klikken.

TOELICHTING EN UITWERKING

De kans van minder dan 5%

Het vergt geen speciale gaven van Louwes om vanaf de A28 de 14501 aan te klikken. Die 5% werpt ook geen twijfel op aan de feitelijkheid van zijn aanklikken.

¹⁴ Aben, Conclusie, overweging 114.

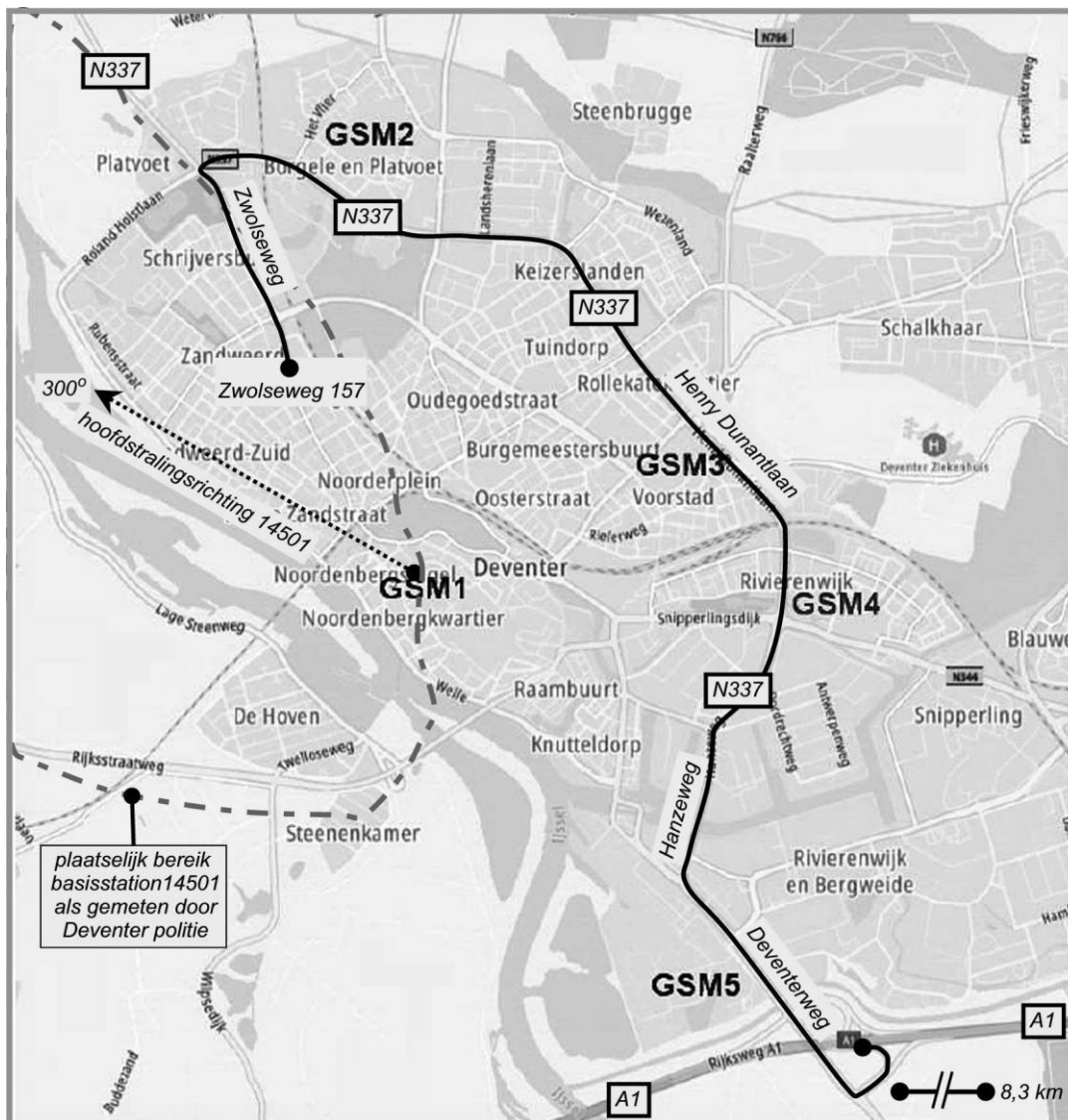
¹⁵ Professor Herman Russchenberg (Atmosferische Remote Sensing, TU Delft), professor Harmen Jonker (Atmosferische Fysica, TU Delft), en Hans Schmidt (TNO), rapport 7 september 2017.

Het is als met een schaal met 96 witten en 4 zwarte knikkers. Soms trek je een zwarte knikker, ook al was de kans op een witte knikker *vooraf* groter. Maar wanneer je in feite een zwarte knikker getrokken hebt, is dat alleen iets dat je *vooraf niet zou verwachten*. Heb je eenmaal de zwarte knikker getrokken, dan is dat even verklaarbaar door de manier waarop de knikkers in de schaal lagen en jouw hand bewoog als wanneer je een witte knikker had getrokken.

Of anders, toen Louwes om 20.36 uur mevrouw Wittenberg opbelde, was er *vooraf* een grote kans dat hij niet via basisstation 14501 zou bellen. Vooraf had hij namelijk een hele grote kans dat hij via een ander basisstation zou bellen. Maar welk basisstation zijn mobieltje aanklinkt, hangt af van de omstandigheden. Wanneer er bijvoorbeeld op dat moment een vrachtwagen voorbijreed, kan die zomaar die tijdelijk andere basisstations hebben geblokkeerd. Louwes' telefoon zal in die omstandigheid basisstation 14501 kiezen, omdat dat basisstation op dat moment het sterke veld aanbiedt. Als je *alle* feiten had gekend en begrepen, was het te verwachten dat Louwes' telefoon de 14501 zou aanklikken. Zo'n vrachtwagen rijdt daar zelden, vandaar de minder dan 5% kans, maar als die er rijdt, zal Louwes' telefoon contact met de 14501 zoeken. Die 5% is dus niet iets mysterieus en maakt Louwes dus niet op één of andere manier verdacht.

Was het bereik van de 14501 zo klein in Deventer?

Ja, het was heel klein. Een plaatje kan dat het beste tonen. Natuurlijk heb ik het plaatje van Hans Meijer gekregen.

GSM1 is het basisstation 14501. De centrale straling van dat basisstation is in Westnoordwestelijke richting (300°), met effectieve straling tussen 240° en 340°. Daardoor ligt bijna geheel Deventer buiten bereik van de 14501. De stippellijn op de kaart geeft het feitelijk bereik van de 14501 in Deventer aan.

De telefoondeskundigen van het TNO-trio spreken behartigingswaardige woorden. Ze zeggen expliciet dat binnen Deventer een telefoontje in nagenoeg alle gevallen het basisstation zal aanklikken in wiens domein het op dat moment verkeert. Dat wil zeggen, binnen Deventer zal het mobieltje in praktijk alleen de 14501 aanklikken wanneer het in dat domein is. Wanneer je naar het plaatje kijkt, zie je dat in veruit het grootste gedeelte van Deventer een mobieltje NIET de 14501 zal aanklikken. De A1 verschijnt helemaal onderaan in beeld. Zoals te zien is, valt die buiten het domein van 14501.

De weg die Louwes altijd vanaf de A1 door Deventer reed

De donkere lijn, de N337, geeft de weg aan die Louwes, afgaande op de basisstations die zijn telefoon tijdens zijn gesprekken in Deventer aanklikt, vanaf de A1 reed naar de Zwolseweg 157. We weten dit op basis van een zevental

telefoontjes van Louwes binnen Deventer waarvan het TNO-trio de aangeklikte basisstations heeft doorgegeven. In alle gevallen liggen de basisstations, de basisstations van het begin en van het eind van het gesprek, langs de donker gemaakte route, de N337. Ik leg dit uit.

Louwes komt aanrijden over A1. Dicht bij Deventer komt hij binnen het bereik van een van de service-cellen (basisstations) van opstelpunt GSM5.¹⁶ Bij de afslag Deventer verlaat hij de A1, hij gaat daar de Deventerweg op. Ook op die weg valt hij binnen het servicegebied van GSM5. Dat blijft zo, wanneer de Deventerweg in de Zutphense weg overgaat. Louwes slaat rechts af op de Hanzeweg. Zo kan hij doorrijden in plaats van zich een weg te moeten banen door de drukke binnenstad.¹⁷ Eenmaal op de Hanzeweg, raakt Louwes al snel binnen het domein van de GSM4.¹⁸ Zijn weg vervolgend klikt zijn telefoon het basisstation GSM3 aan, vervolgens GSM2, en pas op het allerlaatst GSM1, met 14501.

De telefoongegevens die in het TNO-rapport zijn opgenomen, wijzen uit dat Louwes vanaf de A1 via de Hanzeweg reed. Er is één telefoontje dat begint binnen een service-cell van GSM5 die de A1 bestrijkt, en dat eindigt binnen een service-cell van GSM4 die de zuidelijke sector van GSM4 bedient, de richting waar Louwes vandaan komt. Omgekeerd zijn er twee gesprekken die beginnen bij GSM4, en die in beide gevallen eindigen in het domein van de GSM5. Je ziet Louwes dus van de A1 via de Hanzestraat richting GSM4 rijden, en omgekeerd rijdt hij langs de GSM4 naar de A1. *Belangrijk is dat er geen telefoontjes op de lijst staan waarbij dit niet het geval is.* De route die Louwes in Deventer vanaf de A1 gebruikt, loopt dus via de Hanzeweg.¹⁹

Vanaf het gebied van de GSM4 vervolgt Louwes de Hanzeweg naar de GSM3 aan de Vetkampstraat. Hij rijdt nu op Henry Dunantlaan. Ook deze route is terug te vinden op de lijst met Deventer-telefoontjes in het *TNO-rapport*. Een telefoontje begint bij de GSM3 en het eindigt bij de GSM4. Louwes rijdt dus terug naar de A1. Er is ook een telefoontje, een kort telefoontje van twee minuten, dat bij de GSM3 begint en eindigt bij de GSM2. Louwes lijkt op weg naar mevrouw Wittenberg aan de Zwolseweg. Een andere keer belt Louwes zes minuten, beginnend bij de GSM3 en hij beëindigt het gesprek bij de 14501 van GSM1. Hij is kennelijk op weg naar het huis van mevrouw Wittenberg en rijdt vanaf de A1 via GSM3. Er is ten slotte een telefoontje dat bij de GSM2 begint en bij de 14501 eindigt. Dat bevestigt dat hij op weg naar mevrouw Wittenberg langs de GSM2 komt.²⁰

¹⁶ GSM5 aan de Teugseweg straalt in drie richtingen: 10491 (60°, naar noordoosten), 10492 (180°, naar het zuiden) en 10493 (300°, naar het noordwesten).

¹⁷ Louwes-de-moordenaar heeft op 23 september 1999 geluk. Wanneer hij door de drukke binnenstad zou zijn gereden — langs Onder de Linden en de Ossenweerdstraat — dan was hij bij het Noorderplein op een wegafsluiting van de Zwolseweg gestoten. Zie Officier van Justitie Duijts, Brief AG Den Bosch Brughuis, 28 okt 2003, p. 5.

¹⁸ Het rapport van het TNO-trio noemt als locatie van de GSM4 de Roermondstraat 1. GSM4 heeft drie cellen: 14502 (60°), 14503 (180°), en 14504 (300°).

¹⁹ – Van GSM5 (10492) naar GSM4 (14503). Dag 1999-06-14. Tijd: 17.39.09. Duur: 33 sec.

– Van GSM4 (14502) naar GSM5 (10491). Dag 1999-09-20. Tijd: 13.21.01. Duur: 9 sec.

– Van GSM4 (14504) naar GSM5 (10491). Dag 1999-09-29. Tijd 16.35.57. Duur: 277 sec.

²⁰ – GSM3 ligt aan de Vetkampstraat. De cellen zijn 46998 (60°), 46998 (180°), en 46999 (300°).

– Van GSM3 (46998) naar GSM4 (14505) Dag: 1999-09-20. Tijd: 15.14.11. Duur: 0 sec.

– Van GSM3 (46999) naar GSM2 (14497). Dag: 1999-07-07. Tijd: 16.03.32. Duur 112 sec.

– Het opstelpunt GSM2 ligt aan de Dreef 2. Zijn drie basstations zijn: 14496 (60°), 14497 (180°) en 14498 (300°).

– Van GSM3 (46999) naar GSM1 (14501) Dag: 1999-10-15. Tijd: 13.09.03. Duur: 381 sec. Louwes reed ook nog na het overlijden van mevrouw Wittenberg naar haar huis, en wel als executeur-testamentair.

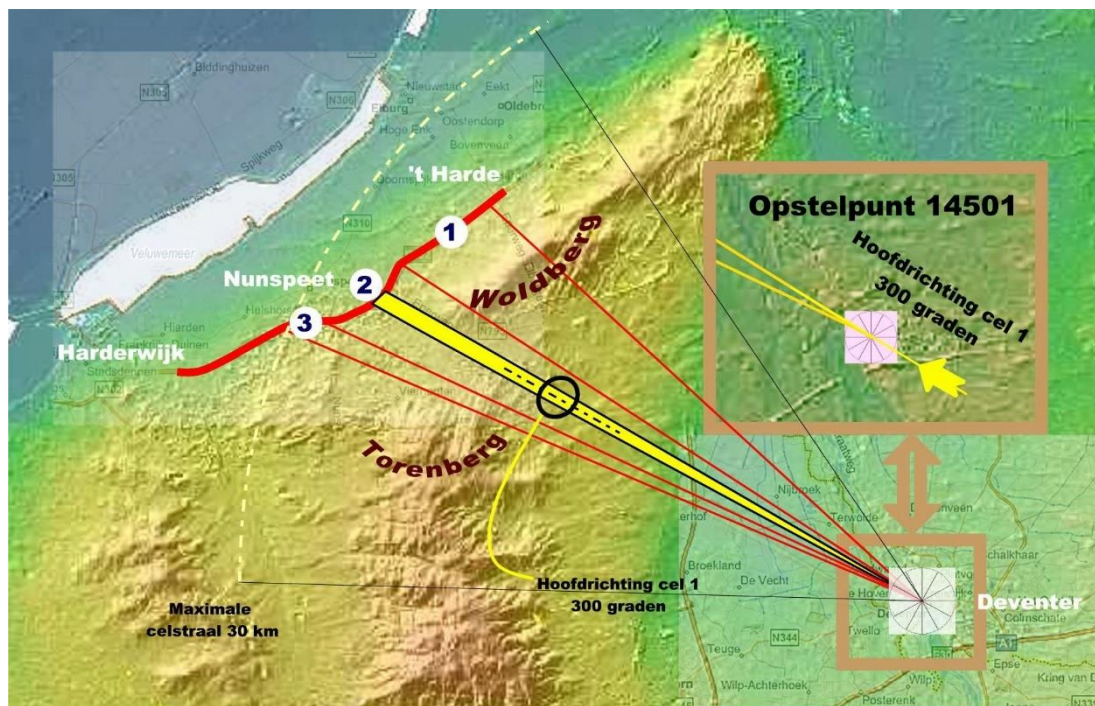
Kortom, alle zeven telefoontjes die bij basisstations in Deventer beginnen en bij basisstations in Deventer eindigen, verlopen langs de aangegeven route op de kaart: de route vanaf de A1 langs GSM5, GSM4, GSM3 en GSM2 op weg naar de Zwolseweg 157.²¹ Dit is dus de weg die, naar het zich laat aanzien, Louwes altijd reed vanaf de A1 naar mevrouw Wittenberg. Merk op dat pas aan het eindpunt, nabij de Zwolseweg 157, een contactmogelijkheid met de 14501 ontstaat.

Kan Louwes-de-moordenaar niet vanaf de A1 via de 14501 hebben gebeld?

Je zou het volgende kunnen denken. Louwes-de-moordenaar was om 20.36 uur weliswaar nog niet in Deventer. Hij kwam pas op zijn vroegst om 20.50 uur in de buurt van de Zwolseweg en binnen het bereik van de 14501. Om 20.36 uur reed Louwes-de-moordenaar dus ergens op A1. De vraag die opkomt, is nu: Kan hij niet om 20.36 uur vanaf die A1 mevrouw Wittenberg gebeld hebben, en vanaf de A1 de 14501 aangeklikt hebben?

Dit is een serieuze vraag. Het korte antwoord is dat er op de A1 geen enkele locatie is vanwaar je als beller de 14501 kunt aanklikken. Dat zit zo.

De 14501 heeft een bepaald bereik. Zoals we al zagen, straalt de 14501 in west-noord-westelijke richting, met richting Nunspeet als (krachtigste) hoofdrichting. Ik sluit weer een plaatje van Hans Meijer bij.

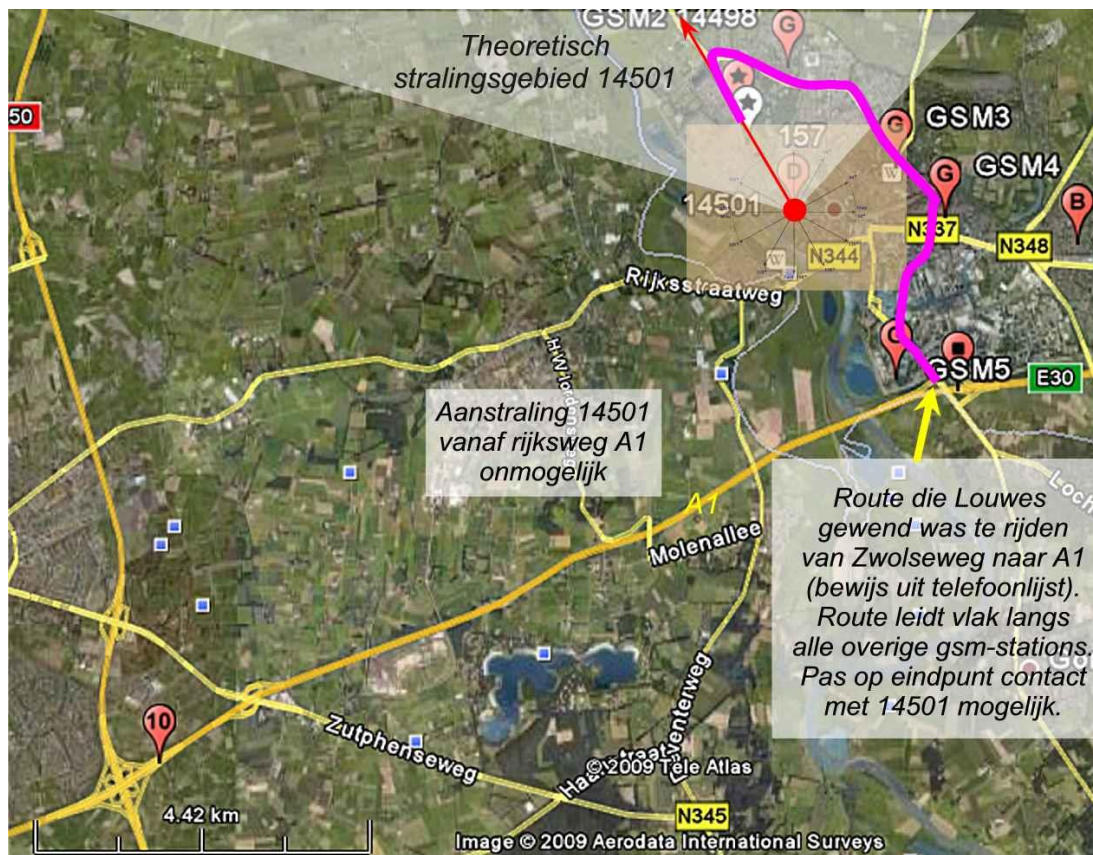
– Het opstelpunt GSM1 ligt aan de Nieuwstraat 48. De drie cellen zijn: 14999 ((60°), 14500 (180°) en 14501 (300°).

Van GSM2 (14497) naar GSM1 (14501). Dag: 1999-10-15. Tijd: 13.37.27. Duur: 40 sec

²¹ In een simpel schema:

GSM 5 → GSM 4	GSM 3 → GSM 4	GSM 2 → GSM 1
GSM 4 → GSM 5	GSM 3 → GSM 2	
GSM 4 → GSM 5	GSM 3 → GSM 1	

Omdat de A1 ten zuiden en ten zuidwesten van de locatie van de 14501 in Deventer ligt, is de 14501 niet bereikbaar vanaf de A1, zoals het volgende plaatje van Hans Meijer toont.

Op de A1 is er nog een fundamenteel probleem om de 14501 aan te klikken. Op een groot gedeelte van de A1 is de 14501 ook nog eens afgedekt door de heuvelpartij Hoog Soeren (85 m boven NA met als top 96 m boven NAP). Tegen de tijd dat die heuvelpartij gepasseerd is, is contact met de 14501 ook uitgesloten, omdat je daar ten zuidwesten van de 14501 rijdt, buiten het bereik van de 14501.

Hoe kom ik aan die 92 minuten rijtijd vanaf de Groenendaalstraat, Utrecht, naar de Zwolseweg 157 in Deventer?

De rijtijd van de Groenendaalstraat in Utrecht naar de Zwolseweg 157, Deventer, zonder verkeer, via de weg die Louwes altijd in Deventer vanaf de A1 reed, is volgens Google Maps 1 uur en 8 minuten = 68 minuten.

Louwes vertrekt om 19.18 uur vanuit de Groenendaalstraat. In en om Utrecht was het 'erg druk op de weg geweest, zowel in de stad als op de autosnelweg', zo vertelt Louwes op 23 november 1999. Het was een donderdagavond, en we weten van de *Filethermometer* van Rijkswaterstaat (november 2001), dat donderdagavond de avond is met de meeste files.²² In Utrecht moet Louwes daarbij ruim 4 kilometer door de stad rijden via de

²² Zie drs. J. Jetten, Rijkswaterstaat, ing. B. de Boer, Rijkswaterstaat, drs. J.A.C. van Toorenburg, Transpute, drs. H. Thé, Transpute en A.J. Oostveen, Transpute, *De Filethermometer. De filesituatie op het hoofdwegennet in Noord-Holland., Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat, november 2001.* Dit verslag vermeldt dat op donderdagavond de avondfiles het zwaarst zijn. Het onderzoek betrof de file-situatie in Noord-Holland. Er is geen reden waarom dit ook niet voor Utrecht en de files in het Oosten van het land zou gelden.

Europalaan tot hij bij de toerit E35 op de snelweg komt. Dat is op donderdagavond vier kilometer zeer langzaam verkeer. Hans Meijer heeft voor de avondspits deprimerende snelheden op de wegen in en rond Utrecht gevonden. De snelheid op een koopavond is gemiddeld 15 km/uur.²³ Met 50 km/uur is Louwes na 4,8 minuten op de snelweg, bij 15 km/uur kost dat 16 minuten. Dat is zo'n elf minuten vertraging. Op weg naar Deventer reed Louwes langs Lunetten. Daar was in november 1999, vanwege de files aldaar, door Rijkswaterstaat 'een vernieuwende vorm van filebestrijding' uitgevoerd.²⁴ Dat maakt het waarschijnlijk dat bij Lunetten, toen Louwes op donderdagavond 23 september 1999 langs Lunetten reed, een file stond. Op zijn best werd daar zeer langzaam gereden.²⁵ Zelf spreekt Louwes alleen over erge drukte, hij zegt niets over files bij Utrecht. Al met al reken ik in Utrecht, binnen en buiten de stad, op tien minuten vertraging. Dat moet veel te weinig zijn.

Louwes rijdt vervolgens over Hoevelaken, een ander notoir punt voor ernstige vertragingen. Die vertragingen neem ik niet op in mijn berekening.

Bij Deventer moet het weer bal zijn geweest. Voor Deventer stond op werkdagen vanaf Beekbergen tot Deventer nagenoeg altijd een avondfile, en op donderdagavond stond er de langste file van de week. Louwes spreekt niet over de file bij Deventer, hij is daar niet geweest, zegt hij. Louwes-de-moordenaar uit het schuldscenario zwijgt. Die avondfiles van Beekbergen tot Deventer waren reëel genoeg om de minister van Verkeer en Waterstaat Karla Peijs op 23 januari 2004 tot het wegaanpassingsbesluit A1 knooppunt Beekbergen – Deventer Oost te bewegen. Ze gaf opdracht aldaar plusstroken aan te leggen. Dat was op dat moment geen overbodige luxe. In de toelichting bij haar wegaanpassingsbesluit staat de toestand van 2000 beschreven:

In de huidige situatie (2000) levert de verkeersafwikkeling tussen Beekbergen en Deventer Oost in de ochtendspits in westelijke richting en in de avondspits in oostelijke richting problemen op. In de avondspits is in oostelijke richting tussen Twello en Deventer de verhouding tussen verkeersintensiteit en wegcapaciteit 0,99. *Filevorming en vertraging zijn aan de orde van de dag.*²⁶

Met andere woorden, in de avondspits van 2000 stond tussen Beekbergen en Deventer op de A1 (nagenoeg) altijd een file, een file die groot genoeg was om er wat aan te gaan doen. Toen Louwes-de-moordenaar daar op donderdagavond 23 september 1999 rond 20.25 uur in Beekbergen/Wilp aankwam,²⁷ zal die file daar vanwege het zogeheten 'hysteresis' effect nog steeds hebben gestaan, al zal tegen die tijd de file wellicht ten dele zijn opgelost. (Het 'hysteresis'effect is het na-ijl effect dat een file pas begint te verminderen wanneer de verkeersintensiteit onder de 70% komt.)²⁸ Hans Meijer, een

²³ Een website gaf zelfs aan 0,85 x de fietsnelheid in Utrecht. Dat ligt dus nog onder de 15 km/uur.

²⁴ Rijkswaterstaat, Jaarbericht 1999, p. 24.

²⁵ Louwes, PV 23 november 1999: 'Hij was in Utrecht zuidelijk gereden naar de A12, daarna richting Lunetten, daarna Rijnsweerd en via de A28 in de richting Amersfoort gereden. Vanaf Amersfoort (Hoevelaken) was hij richting Harderwijk gereden.'

Zie ook MER (Milieu Effect Rapport) 1^e fase Ring Utrecht, 17 augustus 2010: 'De snelwegen rond Utrecht behoren tot de drukste wegen van Nederland. Het allerdrukste deel van de Ring Utrecht is de A12 tussen de knooppunten Oudenrijn en Lunetten'.

²⁶ Peijs, Minister van Verkeer en Waterstaat, Wegaanpassingsbesluit A1 Knooppunt Beekbergen – Deventer Oost, p. 4. WAB A1 Beekbergen - Deventer Oost, 23 januari 2004.

'De filevorming en vertraging op het wegvak knooppunt Beekbergen–Deventer Oost kunnen op relatief korte termijn worden tegengegaan door de realisatie van een plusstrook in beide richtingen, derhalve zowel op de noordelijke als de zuidelijke rijbaan. Met deze aanpassing wordt het aantal rijstroken gedurende de spitsperiode uitgebreid van 2 x 2 naar 2 x 3.'

²⁷ 19.20 vertrek + 10 minuten vertraging in drukte in Utrecht + 55 minuten tot Wilp = 20.25 uur

²⁸ Zie bijvoorbeeld prof. ir L.H. Immers, ir S. Logghe, 'Verkeersstroomtheorie', onderdeel H111, Verkeerkunde Basis, 3 mei, 2002, Katholieke Universiteit Leuven: 6. Een file uit de praktijk: 'Verder blijkt dat de bottleneck in werking treedt bij het overschrijden van een intensiteit van 100 voertuigen

ervaringsdeskundige, schrijft dat de avondspits op dat traject 'niet zelden pas tegen 21.00 uur oploste'. Hij reed minstens acht keer per jaar terug van een werkbezoek in Eindhoven.

Tussen 20.15 uur en 20.45 uur arriveerde ik dan bij knooppunt Beekbergen op de A1 voor de laatste elf kilometer naar de afslag Deventer. Vrijwel altijd stond daar dan meteen nog een lange file, die al urenlang aan de gang was en zich tot vrijwel Deventer uitstreckte. Vele keren kwam ik ook omstreeks 20.30 uur via de A1 in de file terecht, als ik komend uit de richting Amersfoort naar huis reed.²⁹

Vanaf 16.00 uur was er al een verkeersintensiteit die de wegcapaciteit te boven ging: 1,17. Er vormt zich dan onvermijdelijk een file. Drie uur lang bleef die intensiteit boven 1,0. Met andere woorden, tot 19.00 uur bleef die file groeien. De 11 kilometer file van Hans Meijer zal zich tegen die tijd gevormd hebben. Pas om 20.00 uur was de verkeersintensiteit tot 70% gedaald. Pas daarna zal de file langzaam kleiner geworden zijn. Anders gezegd, om 20.00 uur zal die 11 kilometer lange file er nog grotendeels bestaan hebben. Wanneer Louwes-de-moordenaar om 20.25 uur op de file stuit, is een gedeelte opgelost. Het ANWB rekent grofweg met drie minuten vertraging per kilometer file.³⁰ De file van 20.25 uur zal weliswaar minder dan die 33 minuten vertraging hebben opgeleverd, maar een schatting van rond de 10 minuten vertraging voor de file bij Deventer lijkt reëel, mede gezien de urgentie die uit het besluit van minister Peijs spreekt, en het naijl-effect van een eenmaal gevormde file.

Tenslotte moeten we nog de avonddrukke in Deventer zelf verdisconteren. We hebben hier concrete informatie van Hans Meijer, die als Deventenaar enkele keren in september op twee donderdagavonden de route van Louwes vanaf de A1 naar de Zwolseweg 157 heeft nagereden. Hij schreef mij:

Het eerste stuk vanaf de A1, ongeveer tot GSM3, is bezaaid met verkeerslichten. Ik reed het traject ooit tweemaal 's avonds (tot Zwolseweg 157), met rijtijden van achtereenvolgens ruim 18 en bijna 21 minuten. 't Verschil schuilt vooral in pech of geluk met de verkeerslichten.

De Google Earth routeplanner geeft voor die afstand 14 minuten zonder verkeer. Op donderdagavond is dat dan vier minuten langzamer, wanneer ik de snelste – en voor Louwes ongunstige – tijd van Hans Meijer neem.

Daarmee wordt de rijtijd van Louwes-de-moordenaar- vanuit Utrecht naar de Zwolseweg: 68 minuten (rijtijd zonder oponthoud inclusief 4 min voor Louwes' gebruikelijke route) + (minimaal) 10 minuten (donderdag-avonddrukke in en rond Utrecht) + 10 minuten (file voor Deventer) + 4 minuten (avonddrukke in Deventer) = 92 minuten. Hierbij heb ik een zeer lage schatting gemaakt van de verkeersvertraging in en om Utrecht en een vertraging rond Hoevelaken überhaupt niet meegeteld. Bij de koopavondvertraging in Deventer heb ik gekozen voor de kortste tijd die Hans Meijer heeft gemeten. Die 92 minuten is dus erg aan de krappe kant.

per minuut over drie rijstroken tezamen en pas verdwijnt bij het onderschrijden van 70 vtg/min. Dit 'hysteresis effect' zorgt er dus voor dat het bottleneck regime langer duurt dan strikt noodzakelijk.'

²⁹ Hans Meijer, privé communicatie.

³⁰ Zie *Rake vragen: Hoe lang duurt een file?*, Omroepwest 15 april 2019, 14:51. 'Op de A12 van Den Haag naar Utrecht staat tussen Bodegraven en Nieuwerbrug vijf kilometer file. De vertraging is daar vijftien minuten.' René Passet van de ANWB leest in zijn spreekcel weer de dagelijkse fileberichten voor.

Met een vertrektijd om 19.18 uur komt Louwes-de-moordenaar dus op zijn vroegst om 20.50 uur bij de Zwolseweg aan.

Een meting in concreto

Mijn berekening blijkt inderdaad aan de snelle kant. De familie Kuiper, zo vertelt advocaat Van der Lem aan de rechtbank Zwolle, reed 'de route van het Europaplein te Utrecht naar de Zwolseweg te Deventer' op een donderdagavond – een koopavond - en vertrok op hetzelfde tijdstip als Louwes. 'Hun reistijd was 1 uur en 30 minuten.'³¹ Die 90 minuten is echter niet voor de route die Louwes reed. Louwes vertrok vanaf de Groenendaalstraat, en niet van het Europaplein. Dat is nog eens 2,7 km extra door de koopavonddrukte. Met een gemiddelde van 15/20 km/uur is dat iets als 9 minuten extra, een vertraging die de routeplanner van Google Maps rond die tijd ook geeft. Louwes-de-moordenaar zou dus volgens de rijtijd van de familie Kuiper *rond 21.00 uur* (19.20 uur (vertrek Utrecht) + 9 minuten (Groenendaalstraat tot Europaplein) + 90 minuten (rijtijd Europaplein + Zwolseweg 157 = 20.59 uur) bij de Zwolseweg 157 aankomen.

En die snelle politieagent dan?

In een proces-verbaal verklaart verbalisant Van V. onder ambtseed dat de reisduur Europalaan, Utrecht, naar Centrum Deventer, ongeveer 1 uur bedraagt. In datzelfde proces-verbaal beweert hij ook dat hij 's avonds op woensdag 24 november 1999 de afstand van Utrecht naar Deventer in 1 uur en 10 minuten aflegde zonder de maximumsnelheid te overtreden. Hetzelfde proces-verbaal vertelt ons bovendien dat hij vanaf 't Harde naar Hoevelaken (bij Amersfoort) is teruggekeerd en vandaar naar Deventer is gereden. Verbalisant V. is die woensdagavond dus helemaal niet vanaf Utrecht naar Deventer gereden.

CONCLUSIE:

De meest zuinige berekening, die niet bepaalde tijdstukken negeert zoals Aben doet, brengt Louwes-de-moordenaar pas om 20.50 uur in de buurt van de Zwolse weg en binnen het bereik van 14501. Dat is te laat. Het doet er niet toe waar hij om 20.36 uur op de A1 is. Vanaf de A1 is het basisstation 14501 niet te bereiken. Louwes-de-moordenaar, van het schuld-scenario, kan dus niet om 20.36 uur via de 14501 met mevrouw Wittenberg gebeld hebben. De echte Louwes deed dat wel. De echte Louwes is dus niet Louwes-de-moordenaar uit het schuld-scenario.

MAAR LOUWES REEDS VOLGENS ABEN HELEMAAL NIET OVER DE A1 NAAR UTRECHT

In overweging 124 blijkt ineens dat mr Aben van mening is dat Louwes wel degelijk in de file bij Harderwijk heeft gestaan. Hij geeft aan dat 'hier niet verder uit te werken', maar hij deelt 'de opvatting dat "aanwezigheid in de file" een betere verklaring is voor het dragen van kennis omtrent details van de wegafzetting en de file, dan de mogelijkheid dat de verzoeker die kennis heeft opgedaan (i) van een ander persoon, (ii) op diezelfde weg maar op een ander moment of (iii) door

³¹ Van der Lem, Pleitaantekeningen voor rechtbank Zwolle, 24 februari 2000, p. 5.

eigen waarneming vanaf een andere route. Dat heb ik al vele jaren beargumenteerd. Ik ben blij dat Aben op dit punt overtuigd is.

Aben schrijft dit terloops. Maar bedenk wel dat het zogenaamde liegen van Louwes over zijn telefoontje van 20.36 uur [hij reed niet langs de A28, hij was gewoon al in Deventer, vlak bij het huis van mevrouw Wittenberg] de voornaamste reden was om Louwes van de moord op mevrouw Wittenberg te verdenken. Die leugen wordt ook steeds in de hem veroordelende arresten genoemd.

Nu ineens blijkt Aben te erkennen dat Louwes niet loog. Hij gaat er lichtvoetig aan voorbij. Het DNA zal nu het argument moeten vormen waarom Louwes de moordenaar is. Daarover kom ik zo te spreken.

Aben heeft echter nog een verrassing in petto. In de zes tot acht jaar dat hij aan de zaak heeft gewerkt heeft hij een sluiproute gevonden, waarlangs Louwes toch nog op tijd in Deventer kan komen, en ook nog eens via de 14501 om 20.36 uur gebeld kan hebben.

De nieuwe, door niemand ooit genoemde route is als volgt. Na eerst in de file bij Harderwijk te hebben gestaan, besluit Louwes-de-moordenaar alsnog te gaan moorden. Hij neemt, zo schrijft Aben, 'de afrit naar de naar de N795 ter hoogte van Nunspeet richting Epe. Na de N795 en de N309 (langs Epe) volgt Louwes bij Zuuk een deel van de snelweg A50 in zuidelijke richting, en neemt men vervolgens de N792 langs Terwolde tot de aansluiting met de N344 naar Deventer. Die provinciale weg leidt over de Wilhelminabrug (over de IJssel) Deventer in.³² Vanwege een tijdelijke afsluiting van de Zwolseweg vanaf het Noorderplein tot de St. Jurriënstraat in de week van 23 september 1999,³³ waarvan de verzoeker die ochtend naar zijn zeggen al op de hoogte was, leidt een snelle route om over de IJsselkade en de Johannes van Vlotenlaan (dat kost slechts twee minuten extra).³⁴

Ik geef een kaartje om enigszins een idee te krijgen welke avontuurlijke weg Louwes-de-moordenaar naar de Zwolseweg neemt.

³² Uiteraard ben ik nagegaan of de door mij beschreven route ook in september 1999 al bestond (met inbegrip van de structuur van de afslagen). Dat bleek het geval te zijn.

³³ Verklaring d.d. 16 oktober 2003 van A. Klotz, verkeerskundig medewerker gemeente Deventer.

³⁴ Aben, Conclusie, overweging 144.

Laat ik eerst kort aangeven waarom deze route sowieso hoogst onwaarschijnlijk is.

- (1) Ooit werd Louwes door enkele rechercheurs langs de A28 gereden om zijn geheugen op te frissen over de locatie waarvandaan hij mevrouw Wittenberg had gebeld. Hem werd toen ook gevraagd hoe hij vanaf de A28 (Harderwijk, Nunspeet) naar Deventer zou rijden. Hij antwoordde toen dat hij over Zwolle zou rijden. Zo reed hij altijd naar Deventer, ook wanneer hij vanuit zijn thuisbasis Lelystad kwam, getuige de aangeklikte basisstations.
- (2) Louwes reed stevast via een vast route. Zijn tocht door Deventer over de brede rondweg, met vermijding van de binnenstad, is een voorbeeld.
- (3) Waarom zou Louwes-de-moordenaar niet gewoon via de A50 en dan de A1 gereden hebben? Dan kwam hij op zijn gebruikelijk plek Deventer binnen.
- (4) De door Aben bedachte route voert hem dwars door de binnenstad, met vele mogelijkheden om gezien te worden.

Ik vermoed het OM-antwoord: 'Maar Louwes is hier als moordenaar op pad. Dan gedraagt hij zich anders.' Dit antwoord *vooronderstelt* evenwel dat Louwes de moordenaar *is*. Dat weten we niet. Je kunt een ontlastend argument niet ontzenuwen door uit te gaan van Louwes-de-moordenaar. Maar laten we verder naar Abens route kijken.

Aben vertelt ons dat 'de totale route ná de file op de A28 ongeveer 42 minuten beslaat', ook al houdt hij rekening met meer tijd, 'namelijk vijftig minuten'.³⁵ Op de korte termijn die mij bemeten is, kan ik onmogelijk nagaan of dit een juiste

³⁵ Aben, Conclusie, overweging 144.

tijdsaanduiding is. Ik zal er dus maar vanuit gaan, ofschoon Aben niet geheel zorgvuldig in zijn tijdberekening is gebleken.

Volgens Abens berekening verlaat Louwes-de-moordenaar de file tussen 19.57 uur en 20.10 uur.³⁶ Hiervan uitgaande zou Louwes tussen 20.39 uur [19.57 uur + 42 min] en 20.52 uur [20.10 + 42 min] kunnen arriveren bij de woning van mevrouw Wittenberg. Later, in overweging 144, geeft hij Louwes-de-moordenaar nog iets meer tijd:

De totale route ná de file op de A28 beslaat zodoende ongeveer 42 minuten, maar als ik tevens rekening houd met meer tijd, namelijk vijftig minuten, dan zou de verzoeker tussen 20.39 uur en 21.00 uur *kunnen* arriveren bij de woning van het slachtoffer aan de Zwolseweg.

Hij merkt op dat een aankomsttijd tot omstreeks 21 uur z.i. 'hoe dan ook "niet ver" na 20.36 uur is'.³⁷ Louwes-de-moordenaar komt in elk geval niet te laat.

Maar kan Louwes om 20.36 uur via de 14501 naar mevrouw Wittenberg bellen? Ook op deze cruciale vraag geeft Aben een antwoord.

Cruciaal is het volgende. Op de hier geschetste route begeeft de verzoeker zich in ongeveer 26 minuten na zijn vertrek uit de kop van de file in de *service cell* van gsm-basisstation 14501.³⁸

We zagen net dat Louwes-de-moordenaar de file tussen 19.57 uur en 20.10 uur verlaat. Hij rijdt dus *tussen* [19.57 uur + 26 min =] 20.23 uur en [20.10 uur + 26 min =] 20.36 uur de zone binnen waar zijn telefoon via de 14501 zou kunnen bellen. Er is geen garantie dat hij met de 14501 zal bellen. Vanwege de superrefractie zou het kunnen. Het TNO-driemanschap had duidelijkheid kunnen geven.

Bedenk evenwel dat bij al zijn berekeningen Aben gebruik maakt van zijn te vroege vertrektijd uit Utrecht. Hij negeerde daar een periode van 18 minuten. Wanneer we die 18 minuten bij zijn tijden optellen, komt hij pas na 20.36 uur binnen het bereik van de 14501. Hij zou dan namelijk pas tussen 20.41 uur [20.23 + 18 min] en 20.54 uur [20.36 uur + 18 minuten] binnen het bereik van de 14501 aankomen. Louwes-de-moordenaar komt dus te laat, ook via deze route.

CONCLUSIE

Ook via de sluipteg die Aben heeft bedacht, en die op zichzelf a priori al hoogst onwaarschijnlijk is, komt Louwes te laat binnen het bereik van de 14501 om mevrouw Wittenberg om 20.36 uur via de 14501 te bellen. De echte Louwes is niet Louwes-de-moordenaar.

EEN DESPERATE OPLOSSING

³⁶ Aben, Conclusie, overweging 136: 'Mijn uitgangspunt is dan ook dat de verzoeker de kop van de file tussen 19.57 uur en 20.10 uur heeft verlaten.

³⁷ Aben, Conclusie, overweging 144.

³⁸ Aben, Conclusie, overweging 145.

Ik heb nog wel een oplossing voor Aben. Laat Louwes-de-moordenaar om 20.36 langs de A28 in de bocht van Nunspeet bellen. En laat hem na dat telefoontje doorrijden naar Deventer. Hij kan dan gewoon langs de A50 en A1 rijden en zijn gewone weg volgen naar de Zwolseweg. Hij komt dan wel ver na 21.00 uur aan, maar de Hoge Raad heeft die late tijd in het verleden geen probleem gevonden. Louwes was toch vóór 24.00 uur in Deventer!

Tegen deze argumentatie is geen kruid gewassen. De “oplossing” gaat echter voorbij aan alle indicaties dat mevrouw Wittenberg kort na 20.36 uur vermoord moet zijn. Dat zijn geen indicaties die de verdediging heeft bedacht. Het zijn indicaties die de politie zelf heeft opgemerkt, en die inderdaad het objectief gezien nagenoeg zeker maken dat mevrouw Wittenberg kort na 20.36 uur is vermoord.

- Op een stoel in de serre hangt een schort van mevrouw Wittenberg. Die schort was dus nog niet in de keuken opgeruimd, zoals mevrouw Wittenberg dat na de afwas gewoon was te doen. Soms, als ze laat met eten was, keek ze naar het journaal met de schort nog voor. Zo vertellen verschillende getuigen.
- Er staat een vol glas jus d’orange op de tafel.
- Op de tafel staat een onaangebroken fles wijn te chamberen.

De politie concludeert hieruit dat ‘het tijdstip van overlijden zeer waarschijnlijk niet ver na 20.36 uur’ ligt. En inderdaad, was de moordenaar later op de avond gekomen, dan is het onbegrijpelijk dat de schort niet even is opgeruimd, dat ze nog steeds geen jus d’orange heeft gedronken, en dat de wijn nog onaangerod is.

CONCLUSIE

Ik concludeer dat Abens sophisticated analyse faalt, omdat hij bij zijn tijd-berekening uitgaat van een vertrektijd uit Utrecht die 18 minuten te vroeg is. Dat is de tijd van Louwes activiteiten die Aben in het eerste deel van zijn analyse heeft genegeerd. Met toevoeging van die genegeerde 18 minuten is ook Louwes-de-moordenaar die bij Nunspeet afslaat, en via sluipteggetjes rijdt, te laat om contact met de 14501 te maken.

Daarnaast noemde ik vier redenen waarom de door Aben gevonden sluipteggetjes sowieso a priori hoogst onwaarschijnlijk is. Daar horen we Aben niet over.

Aben zal het dus van het DNA-argument moeten hebben om met reden Louwes (hoogstwaarschijnlijk) voor de moordenaar van mevrouw Wittenberg te houden. Daarover gaat mijn tweede argument.

HET TWEEDE ARGUMENT - HET DNA-LOCATIE ARGUMENT

Aben bespreekt een tweede argument van mij, namelijk mijn argument dat de gedetecteerde locaties met Louwes-DNA veel beter bij het onschuldscenario passen dan bij het schuldscenario; of preciezer, dat de gedetecteerde locaties met Louwes-DNA uitstekend bij het onschuldscenario passen, terwijl ze strijdig zijn met het schuldscenario. Die gedetecteerde locaties zijn dus een sterk argument voor Louwes' onschuld, omdat die locaties wel bij het onschuldscenario passen, terwijl ze het schuldscenario praktisch gezien weerleggen. Dit kan ook in likelihood termen geformuleerd worden. Maar de bovenstaande formulering is eenvoudiger en inzichtelijker.

Het punt van deskundigheid

Aben begint met een formeel punt, namelijk dat 'in het herzieningsverzoek niet wordt uiteengezet op basis waarvan Derksen op het door hem betreden terrein als deskundige kan worden aangemerkt'. Ik ben niet de schrijver van het herzieningsverzoek, maar ik kan me wel voorstellen waarom een expliciete uiteenzetting is weggebleven. In het tweede, in het vernoemde DNA-argument, analyseer ik de *vooronderstellingen* van de argumentatie van twee DNA-deskundigen die speciaal voor Aben rapporten hebben geschreven, te weten Kloosterman en Whitaker. Ik constateer dat zij van een *verkeerde vooronderstelling* aangaande het onschuldscenario van de verdediging uitgaan. Vervolgens pas ik de door hun gebruikte argumentatie toe op het feitelijk onschuldscenario van de verdediging. Ik pretendeer dus geen speciale DNA-kennis te hebben op basis waarvan ik Abens deskundigen zou bekritisieren. Verder gaat de discussie over likelihoods en waarschijnlijkheden. Ik kan in deze context wijzen op mijn dissertatie over waarschijnlijkheid en mijn jaren als hoogleraar wetenschapsfilosofie. Ik meen dan ook deskundig te zijn op het gebied waarop ik mij in mijn tweede argument begeef: analyse van vooronderstellingen, analyse van argumentatie, analyse van waarschijnlijkheden en likelihoods.

Kritiek op mijn presentatie

Mr Aben meent mij de maat te moeten nemen wat betreft mijn afbeeldingen van die locaties van Louwes-DNA op de blouse. Hij houdt mij de kleurenfoto's van Whitaker en de 3D-visualisatie van het NFI als lichtende voorbeelden voor. Het spijt me dat ik niet aan zijn hoge normen kan voldoen. Uiteindelijk blijkt dat het onbegrip dat Aben voor mijn argumentatie toont, onafhankelijk is van de plaatjes in mijn boek. Ik merk op dat Aben op mijn boek *Leugens over Louwes* uit 2011 is gefixeerd. Aan mijn boek *De Deventer karaktermoord* uit 2022 gaat hij in zijn DNA-discussie in zijn Conclusie geheel voorbij. Ik durf hopen dat de plaatjes in dat boek hem beter hadden behaagd.

Mijn DNA-LOCATIE argument

Uitgaande van een bepaald scenario mag je verwachten dat monsters met Louwes-DNA in grote meerderheid op speciale, uit dat scenario volgende plekken gedetecteerd zullen worden. Bijvoorbeeld, wanneer je aanneemt dat Louwes de

moordenaar is, verwacht je zijn DNA rijkelijk aan te treffen op delictgerelateerde plekken. Indien Louwes echter onschuldig is, verwacht je zijn DNA niet aan te treffen, tenzij op locaties waar via spreekvocht en handen schudden zijn DNA is terechtgekomen. Zo wijst Kloosterman erop dat, indien Louwes DNA via 'spreken met consumptie' of via secundaire transfer op de blouse is gekomen, je 'een meer willekeurige verspreiding' [dan bij een gerichte moord] zou verwachten.³⁹ Whitaker verwacht dat, indien Louwes onschuldig is, 'het spreekvocht-DNA van Louwes voornamelijk aan de voorkant van de blouse zal zitten, en niet op plaatsen als de rug- en nek-regio'.⁴⁰

In antwoord op vragen van leden van de begeleidingscommissie schrijven Kloosterman en Van der Scheer, beiden NFI, dat 'de locaties waar het DNA-profiel van de veroordeelde is aangetroffen zich op de locaties concentreren die bij het sporenonderzoek als mogelijk delictgerelateerd zijn aangemerkt'. Ze wijzen op de afwezigheid van een willekeurige verspreiding van Louwes' DNA sporen. Zeker vanwege het 'zeer uitgebreide onderzoek (meer dan honderd breed verspreide bemonsteringen)' zouden speekselsporen uit een sociaal contact van Louwes en mevrouw Wittenberg 'willekeurig' moeten zijn verspreid. Dat is niet wat ze hebben gevonden. Daarentegen is Louwes' DNA wel op de delictgerelateerde locaties gedetecteerd.

Zowel Kloosterman & Van der Scheer en Whitaker concluderen dat deze DNA-locatie gegevens veel beter passen bij het schuldscenario waarbij de Louwes-de-moordenaar 's avonds geweld heeft gebruikt dan bij het onschuldscenario waarbij Louwes tijdens zijn sociaal ochtendbezoek aan mevrouw Wittenberg zijn DNA via spreken met consumptie en twee keer handen schudden heeft verspreid. Via spreekvocht zou zijn DNA direct op de blouse zijn terecht gekomen. Via handen schudden wordt Louwes' via secundaire transfer op de blouse overgedragen: DNA van de hand van Louwes gaat naar de hand van mevrouw Wittenberg, en van haar hand raakt het op haar blouse, bijvoorbeeld bij het rechtzetten van haar kraag.

Kloosterman en Van der Scheer, die ook nog andere elementen bij hun conclusie betrekken, concluderen:

De gecombineerde onderzoeksresultaten zijn zeer veel waarschijnlijker onder de hypothese dat de veroordeelde de gewelddadige handelingen heeft uitgevoerd dan onder de hypothese dat de veroordeelde alleen een zakelijk contact heeft gehad met het slachtoffer (en dat daarmee een ander de gewelddadige handelingen heeft uitgevoerd).⁴¹

Whitaker geeft zelf een kwantitatieve uitdrukking aan zijn voorkeur voor het schuldscenario:

³⁹ prof. dr. Kloosterman en ing. M.J. van der Scheer, rapport d.d. 20 augustus 2015, in hun antwoord op vragen van leden van de begeleidingscommissie: 'Bij spreken met consumptie zouden de speekselsporen een meer willekeurige verspreiding hebben gehad en zijn opgepikt bij het zeer uitgebreide onderzoek (meer dan honderd breed verspreide bemonsteringen) van de blouse.'

⁴⁰ Whitaker, rapport 2 oktober 2017, voor Aben, p. 33: 'Even if Mr Louwes' DNA had been transferred I would expect this DNA to have been transferred predominantly to the front of any clothing rather than to areas at the back / neck region and not specifically associated with the make-up stains.'

⁴¹ Geciteerd door Aben, Conclusie, Overweging 202.

This means that, in my opinion, the findings in this case are approximately 90 times more likely if the deathly violence proposition were true rather than the social interaction proposition.

In my opinion, taken together the laboratory results in this case provide very strong support for the deathly violence proposition (P1) rather than the social interaction proposition (P2).⁴²

Het lijkt aldus een uitgemaakte zaak. De drie DNA-deskundigen zijn het eens: het schuldscenario is veel aannemelijker dan het onschuldscenario. Mijns inziens leidt een precieze analyse van de locaties en van het onschuldscenario tot een tegenovergestelde conclusie.

Het onschuldscenario van de verdediging

Het valt op dat zowel Kloosterman & van der Scheer als Whitaker ervan uitgaan dat Louwes vóór mevrouw Wittenberg stond toen hij zijn DNA verspreidde. Dit is echter niet in overeenstemming met de informatie uit het dossier. Louwes vertelt uitgebreid dat tijdens zijn ochtendbezoek mevrouw Wittenberg hem een brief had voorgelezen die ze had geschreven – we weten van die brief – en dat hij tijdens dat voorlezen en het bespreken van de brief schuin achter haar had gestaan, meelezend en meepratend. Ongetwijfeld heeft Louwes ook vóór mevrouw Wittenberg gestaan, maar we mogelijk verwachten dat tijdens zijn vlak achter haar staan het meeste spreekvocht op de blouse van mevrouw Wittenberg zal zijn terechtgekomen. Uitgaande van dit onschuldscenario – het onschuldscenario van de verdediging – is het verwachtingspatroon geheel anders dan beschreven vanuit het onschuldscenario volgens Kloosterman & Van der Scheer en Whitaker. Uitgaande van het onschuldscenario van de verdediging zullen we vooral DNA van Louwes verwachten op of in de buurt van één van de schouders van mevrouw Wittenberg. Omdat Louwes schuin achter mevrouw Wittenberg stond, hoeft zijn DNA op de achterkant van haar blouse ons evenmin te verbazen. Verder mogen we via secundaire transfer Louwes DNA in de buurt van de (rechtgezette) kraag verwachten.

Laten we naar de locaties kijken waar Louwes-DNA is gevonden.

De delictgerelateerde locaties

Vanaf het begin is heel ongedifferentieerd gesproken over delictgerelateerde plekken. Er leken nauwelijks niet delictgerelateerde plekken te zijn. Om de discussie niet loos en nietszeggend te maken, moeten we daarom bij voorbaat aangeven waar de delictgerelateerde plekken zijn gelegen.

Het geweld tegen mevrouw Wittenberg komt in drie soorten: mevrouw Wittenberg is meermalen met een mes in de hartstreek gestoken, ze is gewurgd en er zijn botbreuken in haar borstbeen. Er zijn dus drie gebieden waar het geweld heeft plaats gevonden: het meststekengebied, het wurggebied, en het botbreukengebied. Op een foto van de blouse heb ik die gebieden aangegeven. Ik heb

⁴² Geciteerd door Aben, Conclusie, Overweging 207.

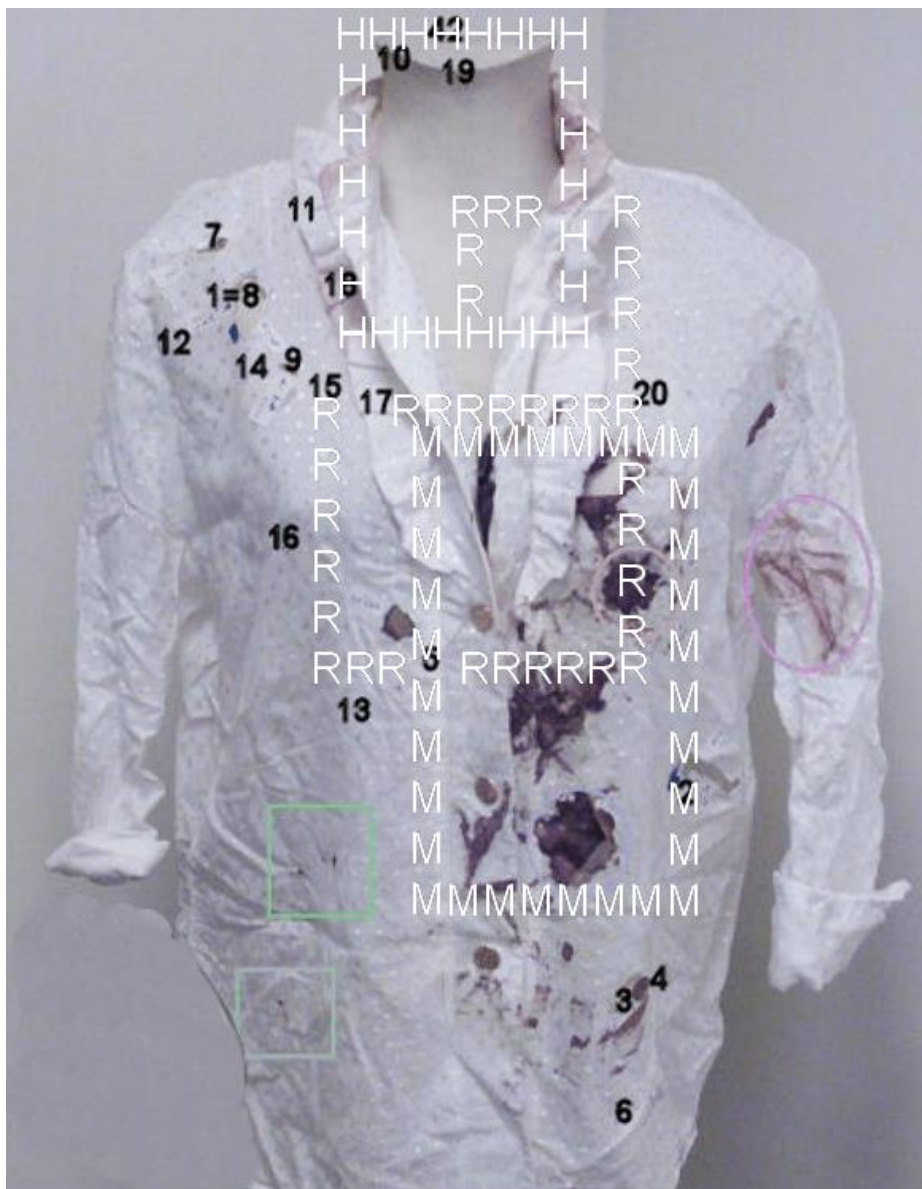
die gebieden ruim genomen, maar ik heb wel een grens gesteld aan die gebieden. Ze overlappen. Ik geef een foto van de blouse waarop ik die gebieden heb aangegeven. Ik geef een grote foto zodat de gebieden duidelijk zijn, ook al is de foto niet ingekleurd.

Het wurggebied = de rechthoek van Hs (H = hals).

Het messtekengebied = de rechthoek van Ms (M = mes).

Het botbreuken bestaat uit twee rechthoeken. De R's geven de grens van het botbreuken gebied.⁴³

Ik heb mij laten voorlichten door de arts Henk-Maarten Laane over de ligging van de botbreuken. Op basis van zijn analyse heb ik de rechthoeken getrokken.

⁴³ Het is me nu onduidelijk waarom ik R's en niet B's als grensaanduiding heb gekozen.

De distributie van de gedetecteerde DNA-monsters over de geweldgebieden

Binnen het *messteekgebied*, de rechthoek met M's, liggen twee DNA-monsters, net op de rand, #2 en #5. Dat zijn echter monsters zonder Louwes-DNA. In dit extreem delict-gerelateerde messteek-gebied is dus geen enkel monster met DNA van Louwes gevonden.

In het *wurggebied*, de rechthoek met H's, lijken drie DNA-monsters met Louwes' DNA te liggen. Alle drie monsters vallen af, omdat ze op de achterkant van de blouse bij de nek liggen waar geen wurggeweld heeft plaatsgevonden. Het selectieverslag van patholoog-anatoom Visser is daar zeer eenduidig over: *de feitelijke wurgsporen zitten alle aan de voorkant en geen één zit aan de achterkant*. Dit zegt hij niet één keer maar vele malen.⁴⁴

- Er was geweldsinwerking *ter plaatse van de hals*. Deze letsels zijn opgeleverd door inwerking van uitwendig, samendrukkend geweld *ter plaatse van de hals*.
- Meerdere vlekkelijke rode en roodbruine huidbeschadigingen, plaatselijk met enige huidafschaving *ter plaatse van de (voorzijde van de) hals*.
- Met name *ter plaatse van de nek* werden *geen* huidbeschadigingen aangetroffen.
- Er waren bruinrode huidverkleuringen *ter plaatse van de kin* (juist aan de onderzijde) *ter plaatse van de hals* (in het omslag gebied naar de onderzijde kin) en talrijke kleine vlekkelijke rode huidverkleuringen *elders in de hals (voorzijde)*.
- Er waren uitgebreide bloeditstoringen *hoog in de hals*.
- Het strottenhoofd was *aan de voorzijde* gebroken.⁴⁵

Het wurggeweld heeft dus aan de voorzijde plaatsgevonden, aan de hals-kant, en niet aan de achterkant, niet aan de nek-kant. Het lijkt erop dat de DNA-deskundigen en Aben daar anders over denken, maar die zijn geen van allen anatoom-patholoog.

Kortom, binnen het messteekgebied en binnen het wurggebied ligt geen enkel monster met Louwes-DNA.

Binnen het ribbreuk-gebied, dat op basis van het sectie-verslag door patholoog-anatoom dr. Henk-Maarten Laane is vastgesteld, vallen monsters #17 en #20, indien we genereus met de grens omspringen. Dat zijn dus de enige twee locaties die binnen de drie delictgebieden vallen. Daar staat tegenover dat de Louwes-DNA-locaties #1, #7, #8, #9, #10, #12, #18, #19, en #42 vanuit het Louwes-moordenaar-scenario onverklaarbaar zijn.

Er is dus geen steun voor de claim dat het gevonden DNA van Louwes binnen delict-gerelateerde gebieden valt. Sterker, het bewijsmateriaal weerlegt het Louwes-de-moordenaar-scenario dat die claim maakt.

⁴⁴ R. Visser, sectieverslag, 16 februari 2000. Er is ook een handgeschreven voorlopige versie van het sectieverslag van 26 september 1999. Ook daar zitten alle wurgsporen aan de voorkant.

⁴⁵ (1^e zin) Samenvatting, p. 7; (2^e zin) samenvatting, p. 7; (3^e zin) p.2; (4^e zin) p.3; (5^e zin) p.4, (6^e zin) p. 4

Whitaker en Kloosterman denken het tegendeel te kunnen bewijzen. Van hun argumenten zal het Louwes-de-moordenaar-scenario het dus moeten hebben.

Whitaker meent dat, wanneer Louwes de moordenaar is, zijn DNA in de nek (vanwege wurging) en in de hartstreek (vanwege messteken) van mevrouw Wittenberg verwacht mag worden.⁴⁶ Wanneer Louwes daarentegen alleen een vreedzaam, sociaal bezoek had gebracht, is te verwachten dat het spreekvocht-DNA van Louwes voornamelijk aan de voorkant van de blouse zal zitten.⁴⁷ Whitaker meent dat er Louwes-DNA zowel op de nek als in de hartstreek van mevrouw Wittenberg gevonden is (dit steunt het Louwes-de-moordenaar-scenario) en dat het DNA van Louwes juist niet algemeen verspreid zit over de voorkant van de blouse (dit ondermijnt in zijn ogen het onschuldscenario). Op deze basis concludeert Whitaker dat de locaties van Louwes' DNA 'provide strong support' voor het Louwes-de-moordenaar-scenario in plaats van het onschuldscenario.⁴⁸

Whitakers conclusie klopt, als – inderdaad, *als* – je uitgaat van zijn voorstelling van zaken. Die voorstelling is echter in strijd met de feiten. Het sectieverslag is niet mis te verstaan: de wurgbeschadigingen zitten aan de voorkant, in de hals, niet in de nek. Daarom is in de nek juist geen DNA van de moordenaar te verwachten.

Whitaker plaatst de onschuldige Louwes frontaal tegenover mevrouw Wittenberg, maar dat is – zoals we al zagen – in strijd met wat Louwes vanaf het begin heeft verteld, lang voordat er sprake was van DNA: hij stond schuin achter mevrouw Wittenberg mee te lezen en praten. Vanuit *dit* onschuldscenario van de verdediging is juist niet een algemene spreiding van Louwes-DNA op de voorkant te verwachten. Vanuit dit onschuldscenario is juist een concentratie van Louwes-DNA monsters op een schouder en in de nek te verwachten. En die concentratie is er. Dus, *met de feiten zoals ze zijn*, toont Whitakers argumentatie aan dat de locaties van Louwes' DNA 'provide strong support' voor het onschuldscenario (van de verdediging) in plaats van voor het Louwes-de-moordenaar scenario.

Kloosterman spreekt de verwachting uit dat, uitgaande van zakelijk contact, 'de DNA-sporen [van Louwes] een andere, meer willekeurige verspreiding' zullen hebben dan wanneer Louwes de moordenaar zou zijn, zowel vanwege de secundaire transfer alsook vanwege het 'spreken met consumptie'. Kloosterman constateert dat het DNA van Louwes juist niet een willekeurige verspreiding over de blouse vertoont, maar op plaatsen opduikt die 'mogelijk delictgerelateerd' zijn.⁴⁹ De feitelijke distributie van Louwes-DNA acht hij in strijd met de

⁴⁶ Whitaker, rapport 2 oktober 2017, voor Aben, p. 32: 'Direct contact in the neck and chest areas is expected to transfer detectable amounts of DNA to these areas, especially if force and / or friction is applied and if wet blood is present on his hand(s).'

⁴⁷ Whitaker, rapport 2 oktober 2017, voor Aben, p. 33: 'Even if Mr Louwes' DNA had been transferred I would expect this DNA to have been transferred predominantly to the front of any clothing rather than to areas at the back / neck region and not specifically associated with the make-up stains.'

⁴⁸ Whitaker 2017, p. 37: 'This means that, in my opinion, the findings in this case are approximately 90 times more likely if the deathly violence proposition were true rather than the social interaction proposition.'

⁴⁹ Kloosterman (20 augustus 2015), rapport NFI - antwoord op vragen van Aben, p. 32, p. 33, en p. 35.

verwachtingen van een sociaal ochtendbezoek, en in overeenstemming met de verwachtingen van het Louwes-de-moordenaar-scenario.

Ook dit argument gaat voorbij aan de plaats van Louwes zelf binnen het onschuldscenario. Vanuit Louwes' standplaats is juist geen willekeurige verspreiding te verwachten, maar – vanwege spreekvocht afkomstig vanaf die plaats – een concentratie van het Louwes-DNA op een schouder en in de kraag/nek. Ook bij de secundaire transfer van de handen van mevrouw Wittenberg naar haar blouse is geen willekeurige verspreiding te verwachten: ze zal haar kraag hebben geschikt en misschien de blouse even hebben gladgestreken. Onder haar kraag vinden we inderdaad Louwes-DNA. De locaties van Louwes' DNA passen uitstekend bij het onschuldscenario met Louwes schuin achter mevrouw Wittenberg.

Kloosterman poneert dat 'de locaties waar het DNA-profiel van de veroordeelde is aangetroffen, zich concentreren op de locaties die bij het sporenonderzoek als *mogelijk* delictgerelateerd zijn aangemerkt.'⁵⁰ Zo ken ik er ook nog een paar. Wanneer de hele blouse *mogelijk* delictgerelateerd is, krijgt Kloosterman gelijk door *vaag* karakteriseren. Karakteriseren we de delictgerelateerde kenmerken preciezer – zie het voorgaande plaatje – dan zie je dat er in die delictgerelateerde gebieden slechts twee van de dertien Louwes-DNA-monsters liggen, die daar ook nog eens via secundaire transfer kunnen zijn terechtgekomen. De grote meerderheid van die locaties ligt buiten de feitelijke delictgerelateerde gebieden, elf van de dertien. Dat gaat geheel in tegen de verwachting van het Louwes-de-moordenaar-scenario. Ook het argument van Kloosterman blijkt bij nadere analyse het tegendeel aan te tonen van wat Kloosterman concludeert.

Op het eerste gezicht lijkt het onschuldscenario goed met de locaties van Louwes-DNA overweg te kunnen. Laten we preciezer kijken. Welke voorspelling doet het onschuldscenario over de te verwachten locaties van Louwes-DNA?

Louwes heeft meermalen verteld dat hij op de befaamde ochtend een officiële brief bij mevrouw Wittenberg kwam ophalen, dat mevrouw Wittenberg naar het dressoir was gelopen en hem daar staande de brief had voorgelezen, en dat hij over haar schouder had meegelezen. Het was hem opgevallen 'dat de brief met een oude typemachine was getypt. Het ging om grove letters.'⁵¹ Het onschuldscenario voorspelt derhalve: Louwes-DNA is te verwachten op één van de twee schouder-gebieden en mogelijk ook op de achterkant van de blouse, waarschijnlijk op nekhoogte.

Als we naar de plaatjes kijken, zien we dat negen van de in totaal dertien monsters met Louwes-DNA óf op het rechterschouder-gebied [#1, #7, #8, #9, #12, #18] óf op de nek [#10, #19, #42] liggen.

Binnen het onschuldscenario van de verdediging kan ook via de handen van mevrouw Wittenberg Louwes' DNA op de blouse zijn gekomen. Mevrouw Wittenberg heeft handen met Louwes geschud, en ze kan zeer wel met haar door

⁵⁰ Kloosterman (20 augustus 2015), rapport NFI - antwoord op vragen van Aben, p.3, p. 33.

⁵¹ Louwes, verklaring ter zitting hof Den Bosch, 26 januari 2004. Dit is nooit gecontroleerd, althans een verslag van die controle zit niet in het dossier.

Louwes geschudde hand haar kraag even recht hebben geschikt [#17, #20] of haar blouse hebben gladgestreken [#13]. Dit heet secundaire transfer en is in de wetenschappelijke literatuur goed gedocumenteerd.

Daarmee vallen *twaalf* van de *dertien* Louwes-locaties binnen het gebied waar we binnen het onschuldscenario via spreekvocht (direct) of via handvocht (secundaire transfer) DNA van Louwes mogen verwachten.

Als vreemde eend in de bijt resteert #6, helemaal onderaan de blouse. Het onschuldscenario kan op dit punt echter op de contaminatie op de blouse wijzen. Door het opvouwen van de nog vochtige blouse kan op locatie #6 zeer wel Louwes' DNA terecht zijn gekomen.

Contaminatie is geen tovertruc waarop ik mij beroep. Ik verwijs naar het onderzoek van Goray et al. (2012) met hun resultaat dat bij gewoon politieonderzoek en vervoer bloed, speeksel en DNA van locatie kan veranderen.⁵² In het NFI-rapport van 20 augustus 2015 protesteert Kloosterman dat volgens Goray et al. (2012) de meeste monsters op hun plaats blijven zitten.⁵³ Dat klopt ook hier. Twaalf van de dertien monsters zitten op de primair te verwachten locaties: een schouder, het nekgebied, en via secundaire transfer de kraag.

Wat Kloosterman niet vermeldt, is dat het aantal te verwachten contaminaties op de Wittenberg-blouse vele malen groter zal zijn dan wat Goray aantrof. Goray onderzocht namelijk contaminatie bij *gewoon* politieonderzoek en bij *gewoon* politievervoer. Met de blouse van mevrouw Wittenberg is echter slordig omgesprongen, met tot slot het vochtig opvouwen in een platte zak. We hebben geen idee hoeveel extra contaminatie dat oplevert.

Wat we wel kennen zijn de twee foto's van de blouse die het Zwartboek van de site *geenonschuldigenvast.nl* naast elkaar presenteert: de blouse op de plaats delict en de blouse zoals die in 2003 bij het NFI uit de doos kwam. Op de latere foto uit 2003 zijn allerlei nieuwe vlekken op de blouse te zien die met cirkels en vierkanten zijn aangeduid. Bedenk wel, dit zijn nieuwe vlekken die zichtbaar zijn. Het DNA, dat ook verspreid moet zijn, is niet zichtbaar voor het blote oog.

⁵² Mariya Goray, John R. Mitchell, Roland A.H. van Oorschot (2012). Evaluation of multiple transfer of DNA using mock case scenarios, *Legal Medicine* 14 (2012) 40–46, p. 42.

⁵³ Kloosterman & Van der Scheer, 20 augustus 2015, p. 29: 'De studie van Goray laat ook zien dat een overmaat van het artificieel aangebrachte DNA achterblijft op de oorspronkelijke locatie (deposit area) van het stuk van overtuiging.

Foto uit 2003

Foto van plaats delict 1999

Het NFI heeft ook zelf een aantal nieuwe bloedvlekken gevonden die op de plaats delict nog niet aanwezig waren. Contaminatie op de blouse is dus niet een puur theoretische mogelijkheid die ik voor deze gelegenheid uit de kast heb gehaald.

Dit alles houdt in dat het onschuldscenario sterk wordt bevestigd: twaalf van de dertien locaties met Louwes-DNA passen bij wat Louwes over zijn eigen locatie vertelde, en het resterende monster met Louwes-DNA past als mogelijke contaminatie binnen het onschuldscenario. Binnen het Louwes-de-moordenaarscenario passen slechts de monsters #17 en #20, en dat ternauwernood. Deze twee successen vallen bovendien weg, omdat het onschuldscenario deze monsters als secundaire transfer ook een plaats kan geven. De locaties van alle overige Louwes-DNA monsters passen niet bij het Louwes-de-moordenaarscenario.

De locaties van de monsters met Louwes-DNA zijn dus inderdaad zeer verhelderend. Vanuit het onschuldscenario zijn ze namelijk heel veel waarschijnlijker dan vanuit het Louwes-de-moordenaar scenario.

In negen gevallen kan alleen het onschuldscenario overweg met de locatie, in vier gevallen kunnen beide scenario's alternatieve oplossingen zoals contaminatie of secundaire transfer gebruiken. De feiten geven het onschuldscenario gelijk.

Tot 2004, tijdens het proces voor het hof in Den Bosch, had het NFI twintig monsters van de blouse genomen. In dertien gevallen vonden ze DNA van Louwes, en dat DNA zat ook nog eens voornamelijk op de rechterschouder van mevrouw Wittenberg. Als het bij de twintig monsters uit 2003/4 was gebleven, zou je nog kunnen tegenwerpen: "Ja maar, we weten niet of er niet elders op de blouse veel Louwes-DNA zit!"⁵⁴

⁵⁴ Zonder nadere argumentatie is dit een loze bewering. Het is sowieso de *feitelijk gevonden* distributie van Louwes-DNA die zou moeten laten zien dat het Louwes-de-moordenaarscenario het beter deed dan het onschuldscenario, niet een denkbeeldige distributie.

Na het onderzoek van AG Van der Meijden in 2006-2007 kunnen we deze tegenwerping ook concreet weerleggen. Van der Meijden heeft in 2006 nog eens 95 locaties keurig verspreid over het voorpand laten onderzoeken, inclusief kraag en de voorzijde van linkermouw.⁵⁵ In 2007 zijn daar nog eens 22 nieuwe bemonsteringen bijgekomen met locaties onder de oksels en bij de broekrand.⁵⁶ Met één uitzondering, het monster #42 op de nek en dus passend binnen het onschuldscenario, is op al deze locaties *geen* Louwes-DNA aangetroffen.

Het onderzoek vond 7 extra monsters in het wurggebied, alle zonder DNA van Louwes. Dat zijn $31 + 7 = 38$ extra bemonsteringen in het steekgebied, alle zonder DNA van Louwes. Dat kan natuurlijk allemaal toeval zijn, maar voor het NFI, het OM en het hof die beweren dat het DNA van Louwes speciaal in geweld-gerelateerde locaties zit, zou dit een eye-opener moeten zijn. Er is in deze zaak wellicht meer DNA-onderzoek gedaan dan in welke andere zaak ook, maar er is in feite niets belastend gevonden. Alle Louwes-DNA, met één uitzondering die via contaminatie te verklaren is, zit precies daar waar het te verwachten is wanneer Louwes 's ochtend met mevrouw Wittenberg heeft staan meegelezen. En het zit bijna allemaal daar waar het niet vanuit het Louwes-moordenaar-scenario te verwachten is.

Na al deze uitgebreide vervolgonderzoeken kunnen we in rede Kloosterman's positie van Louwes (staande voor mevrouw Wittenberg) uitsluiten. Louwes moet 's ochtend rechts achter mevrouw Wittenberg hebben gestaan. Alleen zo is in alle redelijkheid en praktisch gezien te begrijpen dat nagenoeg al het gevonden Louwes-DNA zich in het gebied bevindt dat een schuin achter mevrouw Wittenberg staande Louwes sprekend kan hebben verspreid.

De conclusie in alledaagse termen is: Louwes was er in de ochtend en niet in de avond.

Andere DNA-overwegingen

Ofschoon deze conclusie sluitend is, is het bijna onvermijdelijk dat andere DNA-overwegingen dwars blijven zitten.

Er is, naast DNA van mevrouw Wittenberg, alleen DNA van Louwes gevonden.

Dat bewijst toch dat hij de dader moet zijn?

Ofschoon dat bijna universeel gedacht wordt, is het niet zo. De conclusie hangt namelijk af van het percentage moordgevallen waarin dader-DNA gevonden wordt. Zouden we altijd dader-DNA vinden, dan moet Louwes de dader zijn. Maar vinden we alleen zo nu en dan dader-DNA, dan is Louwes juist waarschijnlijk niet de dader.

Een grootschalig onderzoek waarin Kloosterman participeerde, vond slechts in zo'n 32% van de moordzaken dader-DNA.⁵⁷ Eikelenboom vertelde het hof Den

⁵⁵ Kloosterman, 19 mei 2006, Aanvullend rapport voor AG Van der Meijden.

⁵⁶ NFI, rapport 24 mei 2007.

⁵⁷ Voor een uitwerking zie *De Deventer karaktermoord*, p. 64.

Bosch dat slechts in 16% van de gevallen op een wurgkoord het DNA van de moordenaar wordt aangetroffen. Jaargangen analisten op de politieacademie schatten dat ze in 20% tot 40% van de moordzaken dader-DNA waren tegengekomen. Ze noemde nooit 50%. Met andere woorden, dat er alleen DNA van Louwes is gevonden, naast dat van mevrouw Wittenberg, zegt dus niets.

Het NFI kreeg DNA-profielen van Louwes en dat wijst toch op een gewelddadige origine van dat DNA?

Het NFO heeft dit vaak beweerd. Het is inderdaad waar dat in gewelddadige zaken vaker – percentagegewijs – volledige profielen worden gevonden. Maar dat zegt niets over een individuele moordzaak waar DNA-profielen worden gevonden, wanneer er simpele vreedzame mechanismes zijn die zulke profielen kunnen veroorzaken, zoals spreken, (zeker van dichtbij) en handen schudden. Spreken en handen schudden leveren ook volledige DNA-profielen, zo laten vele wetenschappelijke experimenten zijn.

Maar dat bloedvlekje op de achterkant van de blouse met Louwes DNA dan?

Dat bloedvlekje in de nek roept het beeld op van Louwes met zijn bebloede handen om de nek van mevrouw Wittenberg. Is dat geen bewijs van wurgen? Dat is de eerste associatie, maar (1) we weten alleen dat het DNA van Louwes is, we weten niet of het bloed ook van Louwes is, en (2) we weten dat aan de achterkant van de nek is niet gewurgd.

Ook Whitaker gaat ervan uit dat het bloed van Louwes is, maar Whitaker stelde alleen vast dat het DNA van Louwes was en niet van een andere man. Dat zegt dus niets over het bloed.

Kloosterman schrijft dat ‘het aantreffen van bloed van een persoon op kleding van een slachtoffer waarschijnlijker is na het steken met een steekvoorwerp dan na een korte zakelijke interactie’. Dat geloof ik graag, maar waarom gaat het om Louwes-bloed. Kloosterman vooronderstelt, hij geeft geen argument. In het NFI-onderzoek van 2006 zijn 95 extra bloedvlekken op de blouse onderzocht. In 86 samples vond het NFI DNA van mevrouw Wittenberg, waaronder negen samples met zeer weinig DNA. In de resterende negen samples vond het NFI geen enkel DNA-kenmerk. (Het zat er wel in, maar boven de norm die het NFI aanhoudt. Volgens de normen van vele andere internationale instituten zit er wel Wittenberg-DNA in het monster.) Vanwege het representatieve karakter van het onderzoek zijn ook deze negen bloedvlekken zonder DNA-kenmerken hoogstwaarschijnlijk bloedvlekken van mevrouw Wittenberg. Dat zijn dus vlekken met rode bloedlichaampjes (zonder DNA) met geen of zeer weinig witte bloedcellen. Zulke DNA-loze vlekken zitten vlak bij monster #10 op de achterkant van de kraag. Een reële mogelijkheid is dat door contaminatie Wittenberg-bloed zonder DNA over Louwes-speeksel DNA is geraakt. We weten dus niet of het bloed van het bloedvlekje Louwes-bloed is. We weten alleen dat het zijn DNA is.

Maar er is toch DNA van Louwes onder de nagels van mevrouw Wittenberg gevonden?

Dat klopt, en dat roept meteen het beeld op van een terugvechtende mevrouw Wittenberg die met haar nagels de huid van Louwes afkrabt. Dat is een sterk beeld, het is echter negens op gebaseerd. Er zijn geen klonten DNA gevonden, slechts een paar cellen, en er is niet gevochten, zo heeft de politie vastgesteld. In 2018 deed Alessandra Iuvaro et al. (2018) onderzoek naar de hoeveelheid nieuw DNA van onbekende mannen dat na vijf uur onder nagels zit van vrouwen die zich met alledaagse zaken bezighouden. Ze vonden bij 25% van de vrouwen onbekend mannelijk DNA onder de nagel. Dat vreemde mannelijk DNA was in die vijf uur met alledaagse bezigheden onder die nagels terecht gekomen.⁵⁸ Iuvaro waarschuwt niet voor niets:

This finding highlights and stresses the most dangerous aspect of contamination in fingernail samples, which may lead to a coincidental inclusion that may result in an erroneous conviction. In particular, when the perpetrator DNA is absent, innocuous unknown Y haplotypes could be incorrectly linked to the criminal activity, with the risk for miscarriage of justice especially when all relevant alternative hypotheses are not considered.⁵⁹

Die paar cellen Louwes-DNA onder de nagels van Wittenberg zijn dus vooral een bron van verdachtmaking.

CONCLUSIE

Door met een verkeerd onschuldscenario te werken, komen zowel Whitaker als Kloosterman uit bij een verkeerde conclusie. Inderdaad, met *hun* onschuldscenario is er op het eerste gezicht reden om Louwes te verdenken, ofschoon we op het tweede gezicht ons moeten realiseren dat hun schuldscenario een even slechte score heeft. Bijna geen van de DNA-monsters past namelijk bij dat schuldscenario.

Wanneer we het Whitaker-Kloosterman onschuldscenario vervangen door dat van de verdediging, blijkt dat scenario heel goed overeen te komen met wat we volgens dat scenario mogen verwachten: de Louwes-DNA monsters liggen op of nabij een schouder van mevrouw Wittenberg, ze liggen op de achterkant van de blouse en ze liggen op plaatsen waar mevrouw Wittenberg op natuurlijke manier Louwes' DNA via secondary transfer kan deporteren. Al die DNA-locaties blijven nog steeds even strijdig met het schuldscenario.

Dit is een heel sterk argument dat het onschuldscenario juist is en het schuldscenario onjuist.

We hebben net gezien dat de verschillende suggestieve beelden, zoals alleen-Louwes-DNA, complete DNA-profielen, het bloedvlekje op de kraag, Louwes' DNA

⁵⁸ Alessandra Iuvaro [Bologna] & Carla Bini & Silvia Dilloo & Stefania Sarno & Susi Pelotti (2018) Male DNA under female fingernails after scratching: transfer and persistence evaluation by RT-PCR analysis and Y-STR typing *International Journal of Legal Medicine* (2018) 132:1603–1609.

⁵⁹ Iuvaro et al. (2018), p. 1608.

onder de nagels, overtuigen door associatie. Het is niet door bewijsvoering dat we tot onze overtuiging komen dat Louwes schuldig is. Wanneer we echter wel na het bewijs kijken, blijken al deze punten neutraal: ze passen bij het schuldscenario, maar ze passen ook goed bij het onschuldscenario.

Daarmee – met de uitschakeling van de suggestieve beelden– is de weg vrij om de kracht van het DNA-LOCATIE Argument te ervaren: de gedetecteerde locaties van Louwes' DNA maken het onschuldscenario – het onschuldscenario van de verdediging – heel veel waarschijnlijker dan het schuldscenario. In alledaagse en Popperiaanse termen: al die niet-bij-het-schuldscenario-passende Louwes-DNA locaties weerleggen het schuldscenario, en al die bij-het-onschuldscenario passende Louwes-DNA locaties maken het onschuldscenario uiterst waarschijnlijk.

Dit is in lijn met de uitkomst van deel I van dit stuk, het RIJTIJD Argument: de echte Louwes kan niet Louwes-de-moordenaar van het schuldscenario zijn, omdat hij (de echte Louwes) om 20.36 uur via de 14501 met mevrouw Wittenberg belde, terwijl Louwes-de-moordenaar uit het schuldscenario dit niet kon. Hoe Louwes-de-moordenaar ook reed, hij was nooit op tijd binnen het bereik van basisstation 14501 om, om 20.36 uur, via dat basisstation met mevrouw Wittenberg te bellen.

Er is een perverse variant waarbij dat wel kan: Louwes-de-moordenaar belt in de bocht van Nunspeet, zoals de echte Louwes dat deed, en hij rijdt dan alsnog naar Deventer en vermoordt mevrouw Wittenberg veel later op de avond. Die tijd gaat in tegen alle indicaties van een moord even na 20.36 uur en het gaat ook in tegen de locaties waar Louwes' DNA is gevonden. Wanneer we echter hoe dan ook Louwes als de moordenaar van mevrouw Wittenbeer willen identificeren, dan doen deze argumenten en bezwaren er natuurlijk niet toe. Tegen alle argumenten en tegen alle bewijsmateriaal in, kiezen we dan ervoor om hem als de moordenaar te handhaven.

EINDE